

ΕΚΚΙΝΗΜΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

(ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ:

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: Ο "ΘΕΙΟΣ ΟΝΕΙΡΟΣ,,)

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ:

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ε. VERUAREN

ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ

ΝΑΠ. ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

ΓΚΕΡΓΚ ΡΑΪΤΣΕΦ

ΚΟΥΛΗ ΑΔΕΠΗ

ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΗΝΤΑ

Ι. ΜΠΟΥΝΙΝ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΑΡΙΚΑ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΛΙΑΚΑΚΟΥ

ΦΙΛ. ΡΗΓΑΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΜΙΧ. ΧΑΝΝΟΥΣΗ: (Στ. Ξεφλούδα «Είλα», μυφιστόρημα, Τάσου Τσιμπουνη: «Οι πολιορκημένοι τής ζωής», (Ρομάντζο), Π. Σαμάρα: «Στόν άγνωστο δρόμο», (Ρομάντζο).—ΘΕΑΤΡΟ: ΓΙΑΝ. ΣΙΔΕΡΗ: «Ο Φόνος μου», θ. Κοσποπούλη, «Πέσσαυ»—«Κιόλαψ», Έθν. Θέατρο, «Οι Μαριονέτες του Σάλτσιπουγγ», θ. Κυβέλης. — ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ.— ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.— ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΜΑΣ

«Η μαλλάντα του Σκοτωμένου»

«C' etait en juin dans le jardin» Μεταφρ. Μαργ. Τσιριμώκου
«Εκείνος που δέν έπέστρεψε ποτέ»

«Οι Σαρκ ομοί τής κούας Γής»

«Η μαλλάντα τών ταπεινών ανθρώπων»

«Ο Θρύλος τών λεφτών» Μετάφρ. Α. Άργη

«De Profundis»

«Στρούγγα» (Γλωσσολογικά)

«Σε μιάν άμαρτωλή» Μετάφρ. Δ. Παυλίδη

Άπαντήσεις στην έρευνα

«Του Κάκου»

«Σονέττο»

ΦΥΛΛΟ

ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΟΟ

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΧ. 5

ΙΟΥΝΙΟΣ

1934

"ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ,,
ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Τυπογραφεία: Τσαμαδοῦ 44 Πειραιῶς

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 40.949

Γράμματα—Εμβάσματα

N. ΑΪΒΑΛΙΩΤΗΝ

Λεωφόρος 18—Πειραιῶ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ἐξωτερικοῦ	χρόν. 1 1/2 δολ.
Ἐσωτερικοῦ	» 50 δραχ.
»	ἑξάμ. 30 »
Αἴγυπτος καὶ Κύπρος	8 Σελλίνια
Δωδεκάνησα	25 Λιρεττες

"ΤΟ ΧΕΚΙΝΙΜΑ,,
(LE DEPART)
REVUE MENSUELLE LITTERAIRE

Lettres et Mandats Poste

N. ΑΙΒΑΙΟΤΙΣ

Leocharous 18—Pirée

Imprimerie: Tsamadou 44

ABONNEMENTS

Etranger pour une année	1 1/2 doll.
Grece	» 50 drach.
Egypte et Chypre	8 shillings
Rodi	25 lirettes

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧ. 5

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΑΪΒΑΛΙΩΤΗΣ

ΤΑΒΕΡΝΑ
ΤΟ **"ΞΕΚΙΝΗΜΑ,,**
ΔΡΑΚΟΥ 12—(Πλατεία Βεΐκου)

Ἡ πιὸ μοντέρνα κ' ἢ πιὸ συγχρονισμένη ταβέρνα

Διευθυντῆς—Ἰδιοκτῆτης

Γ. ΜΠΟΥΓΙΑΤΙΩΤΗΣ

Κουζίνα ἐκλεκτῆ

Η ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΣΚΟΤΩΜΕΝΟΥ

Πέρα, στὸν κάμπο τὸν πλατὺ
ποῦ μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ
χυθῆκανε τὰ βόλια σὰ χαλάζι
καὶ θέρισαν τὶς νέες ζωές,
ώραϊτες, μεγάλες, πορφυρές
σὰν αἶμα, ἀνθοῦν χιλιάδες παπαρούνες.

Ἡ κάθε παπαρούνα μιὰ
ψυχὴ εἶνε, ἀνθρώπινη ψυχὴ
ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὸ ματωμένο χῶμα
μὲ τὴ λαχτάρα τῆς ζωῆς
νὰ πιεῖ τὸ φῶς καὶ τὴ δροσιὰ
καὶ τοῦ καλοκαιριοῦ νὰ πιεῖ τὰ μῦρα.

Μέσ' στὴ σιωπῆ τοῦ δειλινοῦ
περνάει ζευγάρι ἐρωτικὸ
χεροπιασμένο, κι ὄρκους κάνει ἀγάπης,
κι ἄξαφνα σκύβει κάτου ὁ νιὸς
μιὰ παπαρούνα κόβει, καὶ
τὴ βάζει ἔμπρὸς στὸ στήθος τῆς καλῆς του.

Τ' ἄνθος σαλεύει, σπαρταρᾶ
τὰ πέταλά του, εὐτὸς μαδᾶ
καὶ πέφτοντας στὸ χῶμα συντριμμένο
μ' ἀνάκουστη, ἄνηχη φωνή
μιὰν ἱστορία λέει πικρὴ
—συνειθισμένη ἀνθρώπινη ἱστορία :

II

—«Αὐτὸ τὸ στήθος ἄλλοτε χτυποῦσε
λαχταριστὰ γιὰ μένα. Αὐτὰ τὰ χεῖλη
πόσα φιλιὰ δὲ μούχουν δώσει, πόσα
δὲ μούχουν λόγια εἰπεῖ καὶ πόσους ὄρκους !»

»Ἦταν δική μου, ὀλότελα δική μου
καὶ τὴν αὐγὴ ποῦ ἀπ' τὴ ζεστὴ ἀγκαλιά της
τὸ κάλεσμα μὲ πῆρε τοῦ πολέμου :
—Θάρθω νὰ σ' εὔρω, μούειπε, ἂν δὲ γυρίσεις.»

»Τῆς ὁμορφιάς της τ' ἄνθος ἄλλος τώρα
τὸ δρέπει, ἄλλος μεθάει στὴν ἀγκαλιά της
καὶ γὼ μοιραῖος, ἀκούσιος παραστάτης
τῆς γίνουμαι στολίδι καὶ παιγνίδι...»

III

Ἄλλὰ τὴν ἄνθινη φωνὴ
μέσα στὴ λάγνα τους ὄρμη
δὲν τὴν ἀκοῦνε ἐκεῖνοι καὶ τραβοῦνε.
στὰ πεπωμένα τους γοργά...
Κ' ἡ νύχτα ἀπλώνεται βαρειά
στὸν πένθιμο τὸν κάμπο τοῦ θανάτου...

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

E. VERHAEREN LES HEURES D' APRÈS MIDI

C' ETAIT EN JUIN, DANS LE JARDIN

Ἦτανε τὸ Μάη, στὸν κήπο,
κ' ἦταν ἡ δική μας ὥρα, κ' ἡ δική μας μέρα,
καὶ τὰ μάτια μας μὲ τόση κοίταγαν ἀγάπη
γύρ' ὀλόγυρα,
ποῦ μᾶς φαίνονταν, π' ἀνοίγανε σιγά,
καὶ πὼς μᾶς κοιτοῦσαν καὶ μᾶς ἀγοποῦσαν
τὰ τριαντάφυλα.

Κ' ἦταν ὁ οὐρανὸς πιὸ καθαρὸς
ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.
Πεταλοῦδες καὶ πουλιὰ
ἐπετοῦσαν στὸ χρυσὸ καὶ στὴ χαρά,
τόσο ἀδύναμα, σὰ νᾶχαν μεταξένια τὰ φτερά.
Κ' ἦταν τὰ φιλιὰ μας τόσ' ὠραῖα
ποῦχανε ξανάψει τὰ πουλάκια καὶ τὸ φῶς.

Λές πὼς αἰθερώθη ξαφνικὰ μὴν εὐτυχία
καὶ τὸν οὐρανὸ ζητοῦσεν ὄλο γιὰ νὰ λάμψει.
Κι ἀπ' τὶς ἀπαλές σχισμάδες ἔμπαινε ἡ ζωὴ,
γιὰ νὰ μεγαλώσει, μὲς στὸ εἶναι μας.
Κ' ἦταν ἐπικλητικὲς φωνές
καὶ τρελές ὄρμές, κ' εὐχές, καὶ προσευχές.
Κ' ἦτανε ἡ ἀνάγκη τέλος τοὺς Θεοὺς πάλι νὰ πλάσουμε
νᾶχουμε μιά πίστη.

Μετφρ. ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ

ΕΚΕΙΝΟΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΠΕΣΤΡΕΨΕ ΠΟΤΕ...

Εἶχε ἀνέβει πάλι ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα, ποῦ τὸλουζε μέσα στὸ φῶς
τοῦ ἑναε πεντακάθαρος ἥλιος, τὸν ἐξοχικὸ δρόμο μὲ τὶς καταπράσινες
πλαγιές, τοὺς θάμνους ποῦ μοσκοβολοῦσαν καὶ τὰ ἀραδιαστὰ δέντρα, κ'
εἶχε φτάσει στὴν καγκελωτὴ πόρτα τοῦ θεραπευτηρίου μὲ τοὺς ψηλοὺς
τοίχους, τὸ ἀπέραντο προαύλιο, καὶ τὰ σκορπιστὰ μικρὰ, χωριστὰ κτίρια.

Ἄπ' αὐτοῦ ἔβλεπε τὸ βάθος του, μὲ τοὺς μικροὺς κήπους του, τὰ
μυρισμένα πεῦκα, καὶ τοὺς ἄρρωστους ποῦ γύριζαν ἀργά, ἀργά χωμένοι
μέσα στὴν φυστικιά φορεσιά τους καὶ ἢ μιλοῦσαν ἢ κοιτάζαν μ' ἕνα
θολὸ βλέμμα τὰ γύρω τους, ἢ ἔξεπαγαν σ' ἕνα νευρικὸ γέλιο.

Δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορά ποῦ εἶχε φτάσει ὄξω ἀπ' αὐτὴν τὴν ψηλὴ
πόρτα μὲ τὰ σιδερένια κάγκελα. Ἄπ' τὴν ἡμέρα ποῦ εἶχε μάθει πὼς ὁ
Δημητρὸς—ὁ ἄντρας της—ἦταν φερόμενος ἐκεῖ, πήγαινε πότε-πότε μὲ κα-
τακαμένη τὴν καρδιά, ζήτηγε νὰ τὸν ἰδεῖ, οἱ φύλακες τὴν ἀφηναν, πέρ-
ναγε μέσα καὶ πήγαινε καὶ καθότανε ὄξω ἀπ' τὸ εὐρύχωρο διαμερίσμα
του μὲ τὸ καγκελωτὸ παράθυρο.

Δώδεκα χρόνια εἶχαν περάσει ἀπὸ τότες ποῦ τὴν εἶχαν εἰδοποιήσει
πὼς ὁ Δημητρὸς ἦταν φερόμενος ἐκεῖ. Ἦταν ἕνα ἀπόβραδο, μόλις εἶχε σκο-
τεινιάσει ἡ κίμαρά της κ' ἀκουμπισμένη σὲ μιά καρέκλα εἶχε ἀνάμεσα
στὰ πόδια της τὴν Ἀγνοῦλα, τὴν κορούλα της—ἦταν δὲν ἦταν τότε τρι-
ῶν χρόνων—κ' ἔπαιζε μαζί της.

Ἡ μητέρα της, μιά γερασμένη γυναῖκα, ποῦ τὸ κεφάλι της ἦταν τυλιγ-
μένο μέσα σὲ μιά κατάρμωση μαντήλα, ετοίμαζε τὴ μικρὴ λάμπα τοῦ πε-
τρελαίου γιὰ νὰ τὴν ἀνάψει, καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἔβγαζεξαν ἀναστεναγμὸ,
σὰ νᾶχε κατακαθῆσει μέσα της ὅλη ἡ σκοτεινὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ σπιτιοῦ.

Ξαφνικὰ χτύπησε ἡ πόρτα. Τὰ μάτια τῆς Ἀνθοῦλας—ἔτσι τὴν ἔλε-
γαν—ἀνοῖξαν διάπλατα, κ' ἡ καρδιά της χτύπησε βιαστικά. Ἡ μάννα
της ἀναψε τὸ φυτίλι, στήριξε τὸ γυαλί, κ' ἔτρεξε κ' ἀνοῖξε τὴν πόρτα.

Στὸ ὠχρὸ φῶς τῆς λάμπας φάνηκε ὁ Νταρούλης. Μάννα καὶ κόρη
τὸν γνωρίσαν ἀμέσως. Ἦταν ἕνας παλιὸς φίλος τοῦ Δημητροῦ ποῦ στίς
καλὲς μέρες, πρὶν τοὺς πάρουνε στὸ στρατό, ἐρχότανε ταχτικά στὸ σπίτι,
κ' ἔπιναν λίγο κρασί καὶ τραγουδοῦσαν.

Ἀργότερα τὸν εἶχανε πάρει κ' ἐκείνον στὸ στρατό, κ' εἶχανε νὰ
τὸν δοῦνε χρόνια. Τὸν καλοδέχτηκαν, τὸν ἔβαλαν νὰ καθῆσει σὲ μιά κα-
ρέκλα καὶ στάθηκαν μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα μπροστὰ του. Πέθαιναν νὰ
μάθουν κάτι γιὰ τὸ Δημητρὸ, πέθαιναν. Ὁ πόλεμος εἶχε τελειώσει, οἱ
Ἕλληνες εἶχαν γυρίσει ἀπ' τὴν Σμύρνη, τὰ περισσότερα γνωστὰ τους
παιδιὰ εἶχαν ἔρθει, καὶ ὁ Δημητρὸς δὲν εἶχε δώσει κανένα σημάδι
παρουσίας.

Ἡ Ἀνθοῦλα εἶχε περάσει μαῦρες μέρες κ' ἀτέλειωτες νύχτες ἀγω-
νίας. Ὅταν ἔφταναν τὸ καράβια ἀπ' τὰ νησιά τοῦ Ἀρχιπελάγους μὲ τοὺς
στρατιῶτες ποῦ γύριζαν ἀπ' τὶς γραμμὲς τοῦ πολέμου, κατέβαινε κάτω

στό λιμάνι, χανόντανε ανάμεσα στο πλήθος που περίμενε στα μουράγια και ψαχούλευε μ' αγωνία τὰ πρόσωπα τῶν μελαχροινῶν φαντάρων που γύριζαν με σκιασμένα ρούχα, με ἀπεριποίητα πρόσωπα και βασανισμένα μάτια...

Ὁ Δημητρός ὅμως δὲ φαινόταν. Ἡ Ἀνθοῦλα ἔλειωνε ανάμεσα στὸν κόσμο που περίμενε τοὺς δικούς του, ἔλειωνε και ρώταγε ὅλην τὴν ὥρα...

—Μωρὲ παλληκάρι μου, μήπως εἶδες τὸ Δημητρὸ Βαλντιδῆ; Τρίτο σύνταγμα, δευτέρα μεραρχία, τέταρτος λόχος...

—Δημητρός; Ἐνας ἄντρας ψηλὸς με γαλανὰ μάτια; Ρωτοῦσε κάποιος και κοντοστεκότανε.

—Ὁχι... Ὁχι... ἔκανε ἡ Ἀνθοῦλα. Αὐτὸς ἦτανε μελαχροινὸς λεπτός κι' εἶχε ἓνα ψηλὸ πολὺ ψηλὸ μουστακάκι πάνω ἀπ' τὰ χεῖλη του.

—Δὲν τὸν ξέρουμε κυρά μου.

Κι' οἱ φαντάροι ἀπὸ διάφορα συντάγματα, ἀπ' τὰ πεζικά, τὰ πυροβολικά, τὸ μηχανικὸ, ὅπως γύριζαν ἀνακατεμένοι, τραβοῦσαν τὸν δρόμο τους και χανόντουσαν μπροστὰ ἀπ' τὰ μάτια της.

—Ἄχου ὁ Δημητρός. Ἄχου τὸ παλληκάρι μου...

Σκεφτόταν ἡ Ἀνθοῦλα και θόλωναν τὰ μάτια της...

Ἦτανε ἀληθινὰ παλληκάρι σωστό. Μὲ κατάνυρα μαλλιά, που τὰ χιένιζε ὄμορφα, με καστανὰ μάτια, με ψηλὸ πολὺ ψηλὸ μουστακάκι και με χεῖλη—ἄχ τί χεῖλη—θέ μου—που στάζαν μέλι κι' ἄναβαν πόθους, ὁ Δημητρός πάνω στὰ εἰκοσὶ του χρόνια ἦταν τὸ καμάρι της κι' ὁ κρυφὸς καὶ μὸς τῆς γειτονιάς...

Ὅταν περνοῦσε γυρίζοντας ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο που δούλευε, τὰ δειλινὰ, με πάντα κάποιο ψόνιο στὸ χέρι—ἦταν κουβαλητῆς ὁ Δημητρός—οἱ γειτόνισσες τὸν καλησπέριζαν ἀπ' τὰ μισανοιγμένα παράθυρα κι' ἀπ' τὰ χεῖλη τους ἔτρεχε σιρόπι... Ἐκεῖνη στεκότανε σὴν πόρτα—ἓνα χρόνο εἶχανε δὲν εἶχανε πούχαν παντρευτῆ—ἔτρεχε, τούπερνε τὰ ψόνια ἀπ' τὰ χέρια και τὸν ἔπερνε γεμάτη χαρὰ μέσα.

—Γειά σου Δημητρώ μου, γειά σου...

Τὸν ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπὸ τότες που κρυφολεπόντουσαν στὰ καντούνια και σὶς ἀπόμερες γωνιές, και μιλοῦσαν γιὰ τὴν ἀγάπη τους και τὰ σκέδια τους...

Τὸν ἀγαποῦσε γιατί ἦταν καλός. Ἐργατικὸς, δούλευε σὰν σκύλλος ἀπ' τὴν αὐγὴ που ξυπνοῦσε, ἴσαμε τὸ δειλινὸ που χτύπαγε ἡ μικρὴ καμπάνα τοῦ ἐργοστασίου, κι' ἔβγαζε τὴν καιαλερωμένη του φόρμα. Τὰ βράδια που γύριζε, εἶχε τὸν καλὸ λόγο στὸ στόμα του και νοιαζότανε περισσότερο ἀπὸ τὴν ζωὴ του γιὰ ἐκεῖνη.

—Πρόσεξε μὴν παραδουλεύεις, μὴ βασανίζεσαι και μοῦ πάθεις τίποτα.

Ἄστο τὸ πάτωμα που τὸ παράφαγες με τὸ σφουγγαριόμα σου...

Πρόσεξε τοῦτο, πρόσεξε ἐκεῖνο. Δὲν ἤθελε νὰ τρώει στὸ ποδιάρι, τὸ μεσημέρι ἐπειδὴ δὲν πῆγαινε ἐκεῖνος. Δὲν ἤθελε νὰ βγαίνει ὄσω μακρυνά, μὴν τὴν πλακῶσει κανὰ αὐτοκίνητο, μὴν τὴν κόψει καμμιὰ κακιὰ ρόδα.

Τὴν ἤθελε νὰ μένει ἐκεῖ μέσα στὸ σπίτι του και νὰ βγαίνει ὅταν

ἦταν αὐτὸς πλάι της ποῦταν σίγουρος—εἶχε αὐτὴν τὴν περιέργη ἰδέα—που δὲν θὰ πάθαινε τίποτα, που δὲ θὰ τῆς τύχαινε κανένα κακό...

Κι' ἀπάνω στὸ καλλίτερο, ἀπάνω ποῦχε γεννηθῆ ἡ Ἀγνοῦλα και χαρόντουσαν τὸ σγορὸ μάλλακι της και φιλοῦσαν τὸ τοσοδούλιο χερσὶ της, τὸν πῆρανε στρατιώτη. Ὁ Δημητρός ἔφυγε ἓνα πρωί, ἓνα μαῦρο πρωί, τὴν ὥρα που ἡ Ἀνθοῦλα ἔσβυνε στὰ κλάμματα και καταριόταν τὴν ὥρα και τὴν στιγμή ποῦταν φερμένη στὸν κόσμο...

Μερικὰ γράμματα γιὰ λίγο καιρὸ, καν δέκα μῆνες, καν ἓνα χρόνο, κι' ἔπειτα τίποτα πιά, κανένα σημάδι...

Ἐγραφε ἡ Ἀνθοῦλα, ξανάγραφε, στὸ τέλος ἔμαθε τὸ κακό. Οἱ φαντάροι τραβοῦσαν πέρα στὰ κατάρβατα τῆς Ἀνατολῆς, σὴν ἀρμυρὴ ἔρημο—ἔτσι τὴν ἔλεγαν—κι' ὁ Δημητρός βρισκόταν με τὸ σύνταγμα του μεταξὺ τους...

Ἔ...Θέ μου, νὰ μὲ γυρίσει με τὸ καλό... Ἔ...Θέ μου...

Σταυροπροσκυνοῦσε ἡ Ἀνθοῦλα τὶς εἰκόνες και καρτεροῦσε καμμιὰ καλὴ εἶδηση. Νὰ και σήμερα θᾶχω γράμμα, νὰ κι' αὔριο, ὁ καιρὸς πέρναγε ὅπου ἔφτασε ὁ κοσμοχალασμός.

Οἱ φαντάροι γύριζαν τὰ ἔοπισω. Οἱ Τούρκοι ξανάπαιρναν τὰ μέρη τους, και τὰ καράβια φτάνανε καταφορτωμένα ἀπ' τὴν Ἀσία, ἀπὸ κόσμο που ἔφευγε τὴν λύσσα τοῦ ἔχτροῦ.

Ἡ Ἀνθοῦλα εἶχε μιὰ κρυφὴ ἐλπίδα. Ὁ στρατὸς λέει εἶχε περάσει στὰ νησιά του Ἀρχιπελάγους, κι' ἀπὸ κει θαρχότανε με τάξη. Σταυροπροσκυνοῦσε τὶς εἰκόνες, κι' ἔορβε στὰ πόδια της τρέχοντας νὰ μάθει κανένα νέο.

—Μήπως μάθατε τοῦτο; μήπως μήπως, μάθατε ἐκεῖνο;...

Ἦοθε ὅμως κι' ὁ στρατὸς. Ἦοθανε τὰ καράβια καταφορτωμένα, ἦρθανε ὅσοι εἶχανε ἀπομείνει ζωντανοὶ ἀπ' τὸ σύνταγμα τοῦ Δημητροῦ και μόνο ἐκεῖνος δὲ φαινόταν.

Εἶχε ἀπελπιστεῖ πιά—αὐτὸς ἦτανε ἓνας λόγος—ἔβλεπε ἓνα ὄνειρο, ἄκουγε μιὰ κουβένια και θέριε μετὰ της και πάλι ἡ κρυφὴ ἐλπίδα.

Μήπως τὸν πιάσανε αἰχμάλωτο;...Χιλιάδες εἶχανε ἀπομείνει ἐκεῖ κάτω. Μήπως ζοῦσε ἀκόμα, και περίμενε τὴν ὥρα τῆς παράδοσης γιὰ νᾶρθε με κρυφὴ λαχτάρα στὸ σπίτι του;...

Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲ γινόταν. Ἡ παράδοση εἶχε γίνει, οἱ ζωντανοὶ εἶχαν ξαναγυρίσει, κι' ἡ Ἀνθοῦλα ἔλειωνε, πέθαινε ἀπὸ τὸν κοφτερὸ καὶ μὸς της...

Ἔ... Ὁχι δὲν θὰ ξαναγύριζε πιά... Ἔ... Ὁχι, κάπου θᾶχε ἀφήσει τὰ κόκκαλά του. Ἴσως τότες που πέρναγαν τὴν ἀρμυρὴ ἔρημο και λιγοθυμοῦσαν ἀπὸ τὴν μεγάλη δίψα, ἴσως ἀργότερα... Ἔ ὄχι... δὲ θὰ ξαναγύριζε πιά, δὲ θὰ ἔβλεπε τὴν Ἀγνοῦλα του ποῦχε μεγαλώσει, που περπατοῦσε, ποῦταν πάνω στὰ γούστα της, και μιλοῦσε ὅλην τὴν ὥρα γιὰ τὸν «μαμπὰ που ἔλειπε σὲ μακρυνὸ ταξίδι, και που θὰ τῆς ἔφερνε μιὰ ὄμορφη ξανθὴ κουκλίτσα, νὰ ἀνοικοκλείνει τὰ μάτια της, και νὰ κουνάει τὰ μικρὰ της χερσάκια...»

Και τώρα ξαφνικά, που ἔβλεπε μπροστὰ της τὸν Νταρούλη, τὸν πα-

λήθ φίλο του Δημητροῦ, πού εἶχε νά παρουσιαστεῖ στό σπίτι τους ὀλόκληρα χρόνια ἔνοιωθε τὰ πόδια της νά τρέμουν, καί τήν ψυχή της νά σφίγγεται ἀπό τήν ἀγωνία...

—Πῶς ἦταν λοιπόν αὐτό;...Πῶς μᾶς θυμήθηκες κύριε Νταρούλης;...

Ἐκεῖνος στάθηκε λίγο ἀναποφάσιτος. Ἔπειτα εἶπε, στήν ἀρχή, τὸ πῶς εἶχε πάει φαντάρος στή Θράκη, τὸ πῶς εἶχε μείνει ὕστερα ἀπ' τήν ἀπόλυσή του στή Θεσσαλονίκη. Εἶχε βρεῖ κάποια δουλειά ἐκεῖ—τὸ πῶς εἶχε μάθει αὐτοῦ τὴν ἐξαφάνιση τοῦ Δημητροῦ καί τὸ πῶς γύρισε τελευταία—μόλις εἶχαν περάσει δυὸ μῆνες στήν Ἀθήνα...

Οἱ δυὸ γυναῖκες—ἡ Ἀγνοῦλα ἦταν καθισμένη σὲ μιὰ καρέκλα καί κοιτάζε μ' ἀπορία—ξεροστάλιαζαν στὰ πόδια τους μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα...

—Λοιπόν...Λοιπόν...

Ὁ Νταρούλης ξεροκατάπινε, εἶπε μὲ σοβαρό, βέβαιο ὕφος, ὅτι «δὲν ἦταν τίποτα», ὅτι «δὲν ἔπρεπε νά κάνουν ἔτσι» καί τὸ ξεμπόκωσε τὸ μυστικό. Τέλε μὲ τρόπο, μὲ δισταγμούς, μὲ μισόλογα...

Ἐκεῖνος δὲν ἦταν πεθαιμένος. Τὸν τρέλιαναν στίς ἐρωτήσεις.

—Ἄμ, πού ἦταν τὸ λοιπόν; Ἄμ, πού ἦταν;...

Ἦταν σένα θεραπευτήριο, ὅξω ἀπ' τήν Ἀθήνα, δυτικά, στὸν δρόμο πού σ' ἔβγαζε στήν Ἐλευσίνα.

Τὸν εἶχε ἀνταμώσει ἔτσι ξαφνικά, ἔτσι ἀναπάντεχα ἓνα Κυριακάτικο ἀπομειήμερο, πού εἶχε φτάσει ἐκεῖ μ' ἓνα φίλο του νά δοῦνε ἓνα γνωστὸ τους πρόσωπο πούχε πάθει τελευταία, κι' εἶχε κλειστὴ ἐκεῖ μέσα γιὰ νά θεραπευτεῖ, νᾶρθει πάλι στὰ λογικά του...

Κόπηκαν τὰ γόνατα τῆς Ἀνθούλας, στάθηκε ἡ ἀναπνοή της, βούρκωσαν τὰ μάτια της κι' ἔμπηξε μιὰ φωνή.

—Ὁχον θεοῦλη μου...Ὁχον Δημητρό μου...

Ἡ μάννα της ἐκτιρίνισε, ἔγινε σάν τὸ θειάφι, κόλωσε κι' ἀκούμπησε βαρειά κἄνω σὲ μιὰ καρέκλα.

—Ὁχον Δημητρό μου...

Τὸν εἶχαν φέροι ἀπ' τὰ βάθη τῆς Ἀνατολῆς, πρὶν τὴν καταστροφή. Εἶχε πάθει τὸ μυαλό του πάνω στήν «προέλαση»—ἄνθρωποι εἴμαστε—πάνω σὲ μιὰ γερὴ φωνικὴ μάχη πέρα ἀπ' τίς ὄχθες ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ στήν ἀρμυρὴ ἔρημο, εἶχε μείνη ζαβός, κι' εἶχε κουβαληθεῖ «συνοδεία» στὸ ξεχωρικό ἐκεῖνο θεραπευτήριο.

Ἡ ὄχλοβὸν τοῦ πολέμου, τὰ γεγονότα πούχαν ἀκολουθήσει ἡ ξεγνοιασιά πούχαν δεῖξει αὐτοῖ πού θάπρεπε—σὲ τέτοιες ὄρες ποῖος ζῆ ποῖος πεθαίνει—εἶχαν μπεῖ στὴ μέση κι' εἶχε μείνει ἀνειδοποίητο τὸ σπίτι του...

—Ὁχον Δημητρό μου...Ὁχον παλληκάρι μου...

Ἐκλαιγε ὅλη τὴν νύχτα. Ἐκλαιγε σάν μωρὸ παιδί. Βόγγαγε σάν σφαγμένο βόδι. Ἡ γρηὰ μάννα της ἔκλαιγε ἀπ' τὸν πνευτὸ, παραμιλοῦσε. Οἱ διπλανοὶ οἱ γειτόνοι, παινοβγαίνανε ὄλην τὴν ὥρα μὲ τὰ πρόσωπα θλιμμένα, τίς παρηγοροῦσαν, τοὺς ἔλεγαν ἓνα σωρὸ λόγια, «κἄνετε ἔτσι καί δὲν ξέρετε...Ὁ Θεὸς εἶνε μεγάλος. Ὁ Θεὸς μπορεῖ νά σᾶς λυπηθεῖ, μπορεῖ νά λυπηθεῖ κι' ἐκεῖνον, καί νά τὸν ξαναφέρει στὰ συγκαλά του», κι' ἡ μικροῦλα του ἡ Ἀγνή πού δὲν ἤξερε πῶς νά ἐξηγήσει

ὄλην αὐτὴ τὴν ἀναστάτωση, ὅλο αὐτὸ τὸ πανηγῦρι, ἀνοίγε τὰ ματάκια της, μιὰ κοιτάζε μ' ἀπορία, σὰ εἴθελε νά νοιώσει κατάβαθα τί ἦταν τούτη ἡ φτιαχιά, καί μιὰ ξεφώνιζε κι' ἀπλώνε τὰ χεράκια της στὴν μητέρα...

—Μὴν κλαῖς καλέ...Μὴν κλαῖς...

Εἶδε κι' ἔπιθε νά χιλιέει ἡ ἄλλη μέρα. Νὰ φύγει ἡ νύχτα καί νά βγεῖ ὁ ἥλιος στὸν συνειθισμένο του περίπλοτο. Ἐβάλε ἓνα σκοῦρο φῶσμα, σκέπατε τὸ κεφάλι της μ' ἓνα παλῆ καπέλλο καί πήρε τὸν μαῦρο δρόμο...

Ὅτιν ἔφρασε ἐκεῖ κι' εἶτε τὸ ὄνομά της, τὸ τί γύρευε, ἀνοῖξαν οἱ φύλακες τὴν γαγκελωτὴ πόρτα καί τὴν ὀδήγησαν στὸ διαμέρισμα τοῦ Δημητροῦ. Ἦταν ἤσυχος ἐκεῖνη τὴν μέρα. Καθότανε μπρὸς στὸ παράθυρο καί κοιτάζε ὅλο σάν κίτι νά σκεφτόταν, κάπου νά ταξίδευε ὁ νοῦς του.

—Ὁχον Δημητρό μου...

Ἐπεσε ἀπῶν του. Οἱ φύλακες τὴν τριβήξαν γρήγορα-γρήγορα.

—Ὁχι ἔτσι κυρά μου...Λίγη ψυχραιμία...

Ἐκεῖνος ἔστρεψε τὸ κεφάλι του, τὴν κοιτάζε στὰ μάτια, μὰ τὸ βλέμμα του ἦταν ἀλλοιώτικο, ἦταν ὅλωξ διόλου διαφορετικό δὲν ἦταν ἐκεῖνο πού ἤξερε ἡ Ἀνθούλα.

Μία γυλιένια ἔκφραση εἶχαν τὰ μάτια του, ναι μιὰ πολὺ ἀλλοιώτικη ἔκφραση. Νόμιζες πῶς ἔβλεπε κάτι τὸ πολὺ φοβερό, κάτι τὸ πολὺ κακό, καί στὸ προσωπὸ του ποῦταν ἀδύνατο, μυζροκίτρινο κι' εἶχε γεμίσει ζᾶρες, ἦταν ἀπλωμένη ἡ φρίκη...

—Δὲ μὲ γνωρίζεις Δημητρό μου; Πρόφερε τρεμουλιαστὰ ἡ Ἀνθούλα. Δὲ μὲ γνωρίζεις ἀντροῦλη μου;...

Ἀνοῖξαν τὰ χεῖρα του καί κάτι πρόφερε. Ὑστερὰ τὰ μάτια του λάμπανε πολὺ, πολὺ, ζᾶρωσε φοβισμένα τὸ προσωπὸ του καί μίλησε, εἶπε ἓνα σωρὸ ἀσυνίτητα λόγια...

—Δεξιὰ...Δεξιὰ...Τραβάτε ἀπὸ κεῖ...Βαράτε...Βαράτε...Ἐρχονται ἀπάνω μας...Βιαῖτε...Ρίχτε τὴν χειρομπομπίδα...Τὸν σταυρὸ σας γρήγορα τὴν χειρομπομπίδα...

Ἡ Ἀνθούλα τάχασε. Πάγωσε τὸ αἷμα της. Τὰ μάτια της γέμισαν δάκρυα, ἔσπασε σὲ λυγμούς...

—Κι' ἐγὼ πού σὲ περιμένα Δημητρό μου...Πού ἀναβα κεριά τὴν πᾶσα μέρα...Ὁχον Δημητρό μου...Ἐνα γέλιο παγωμένο, φοβερό, πού σὺ σηκωνότανε ἡ τρίχα, ἀκούστηκε στήν αἴθουσα, χύθηκε ἀπάνω ἀπ' τὴν Ἀνθούλα, κι' ἔκανε τοὺς φύλακες πούχαν σταθεῖ ἐκεῖ στὸ πλάι της μὲ σφιγμένη τὴν ψυχὴ νὰ στρέψουνε τὸ προσωπὸ τους σὲ δυὸ ἄρρωστους πού γέλαγαν, ἐκεῖνὰ, πὸ κάτω, στήν ἀντικρυνὴ γωνία, καί νά ποῦνε ἄγρια, μιὰ ἄσκημη βλαστήμια...

—Πάρτε στὸ διάλο...Πάρτε στὸ λεφτό.

Ὁ Δημητρός ὅλο τὰ ἴδια λόγια ἔλεγε. Ὅλο τὰ ἴδια σάν νά ἔβλεπε ἀκόμη μπροστά του, τὸ φοβερὸ ὄραμα μᾶς μάχης, καί σὰ νᾶσκαγαν διπλά του μπόμεπες, καί νά πέφταν κοντά του κορμιά, μὲ σπασμένα κεφάλια, καί μὲ πληγωμένα στήθια...

—Βαράτε...Βαράτε...Νά, φτάνουν...Βαράτε...

Ἡ Ἀνθοῦλα ἔμεινε λίγο δίπλα του ἀμίλητη, μὲ χωμένο τὸ βλέμμα της στὰ γυαλῖνα του μάτια, κι' ἔπειτα ἀκολούθησε τοὺς νοσοκόμους μὲ σκυμένη τὸ κεφάλι πρὸς τὴν ἔξοδο.

—Ὅχι...πέστε μου, ὑπάρχει καμμιά ἐλπίδα;...

Τράβηξε στὸ διαμέρισμα τῆς Διεύθυνσης κι' ἔβαζε ὅλην τὴν ὥρα τὸ ἴδιο ρώτημα στὰ χεῖλη ἑνὸς ξανθοῦ φρεσκοξυρισμένου γιατροῦ, ποὺ καθότανε μπρὸς ἀπὸνα γραφεῖο καὶ τὴν κοίταζε μὲ τὸ σοβαρὸ του ὕφος.

—Σᾶς εἶπα εἶναι ζήτημα...Πρόκειται περὶ εἰδικῆς φρενοπαθείας ποὺ συναντᾶται...

Κι' ἀράδιαζε ἕνα σωρὸ λόγια, ποὺ τὶς ἔδιναν τὴν ἐπισημονικὴ ἐξήγηση.

—Ὡστε λοιπὸν γιατρέ μου...Ὡστε λοιπὸν;...

Ξανάλεγε ἡ Ἀνθοῦλα καὶ τὸν κοίταζε μὲ μιὰν ἱκεσία στὸ βλέμμα. Ἄν ἔκλεινε τὸ κεφάλι του, ἄν ἔλεγε ἕνα «ναί», ἄν ἔλεγε ἔστω καὶ μιὰ «λέξη», ἕνα «πιθανόν», ἡ Ἀνθοῦλα θὰ ξαναγεννιόταν, θὰ ξαναζωντάνευε, θὰ ριχνότανε ἀπάνω του καὶ θὰ τὸν καταφιλοῦσε...

—Σ' εὐχαριστῶ γιατρέ μου, σ' εὐχαριστῶ...

Μὰ ὁ φρεσκοξυρισμένος ἐκεῖνος κύριος, μὲ τὸ καλοχτενισμένο ξανθὸ κεφάλι—τὶ περιεργὸ ὅλοι οἱ γιατροὶ ἔχουνε κάτι τὸ ἰδιώτερο στὸ κεφάλι, μὰ στρωτὴ κλίση—δὲν ἀπάντησε.

Ἐδειξε τὸ ταβάνι μὲ τοὺς φανταχτεροὺς μαιάνδρους, κι' εἶπε μιὰ μονάχα λέξη...

—Ὁ Θεός...

Ἄχ θεοῦλή μου, ποιὸς θεός...Χρόνια εἶχε περάσει μπροστὰ στὶς εἰκόνας ἡ Ἀνθοῦλα, χρόνια σταυροπροσκυνοῦσε, κι' ἀναβε κερὰ...Ποιὸς θεός, καλέ μου, ποιὸς θεός...

Πῆρε τὸν καὶμὸ της καὶ ξαναγύρισε στὸ σπίτι κατατσακισμένη, χλωμή, γεμάτη μύρες σκέψης...

Κι' ὕστερα σιγὰ-σιγὰ πῆρε τὴν ἀπόφαση. Θᾶπρεπε νὰ κοίταζε τὴν κορούλα της ποὺ μεγάλωνε, ποὺ γύρευε φαί, ποῦθελε τὸ ρούχο της, θᾶπρεπε νὰ κοίταζε τὴ μάννα της, ποὺ βασανίζοταν κι' ἔλοιωνε στὴ θλίψη της...

Ἐτρεξε σὲ μερικοὺς γνωστοὺς της σὲ κάτι μακρυνοὺς συγγενεῖς της, ἔβαλε κάτω τὰ μούτρα της, παρακάλενε, ἰκέτευε, ἀνέβηκε στὸ ὑπουργεῖο, ἔτρεξε καὶ πέτυχε μιὰ θέση στὴν Κοπή.

Ἐπήγαινε ἐκεῖ, κι' ἔρραβε χιτώνια γιὰ τοὺς φαντάρους, γκιλότες, καὶ κάπου-κάπου—δλόκληρα χρόνια πὰ εἶχαν περάσει—ἡ Ἀγνούλα εἶχε γίνε σωστὴ κοπέλλα—ἔπαιρνε τὸν δρόμο πρὸς τὸ θεραπευτήριον—νὰ ἔτσι ὅπως πέρνομε τὸν δρόμο πρὸς τὸ Νεκροταφεῖο γιὰ νὰ ἐπισκεφτοῦμε τὸν τάφο κάποιου δικοῦ μας—πέρναγε τὴν καγκελωτὴ πόρτα, καὶ πήγαινε, καὶ στεκότανε ὅζω ἀπ' τὸ διαμέρισμα τοῦ Δημητρουῦ. Τὸν κοίταζε πάνω ἀπ' τὰ κάγκελα τοῦ μεγάλου παραθυροῦ, ποὺ σκελετωμένος πηγαίνοντο μέσα στὴν μεγάλη αἴθουσα καὶ παραμιλοῦσε μὲ τὴν ἴδια φορτὴ ἀπλωμένη στὸ πρόσωπό του, μὲ τὴν ἴδια γυαλάδα ἀπλωμένη στὰ μάτια του, ἄφηνε ἕναν ἀναστεναγμὸ, κι' ἔπειτα πάλι ἔπρεπε τὸν δρόμο πρὸς τὸ σπίτι της, ἀργά, ἀργά, καὶ τὴν ψυχὴ γεμάτη ἀπὸ πικρία...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΙΟΣ ΟΝΕΙΡΟΣ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΗ

(Συνέχεια)

Θράσης.—Καὶ πολλὲς εἶναι! Δυόμισυ θὰ τοῦ πῶ ἐγώ! (Φεύγει ἀπὸ δεξιά μὲ χαρὰ).

Γλαῦκη.—Γερο-πονηρέ!... (Σιάζεται, Κοιτάζεται καὶ στὸ καθρεφτάκι.)

Πασινόν.—Δὲν ἔκαμες καλά...

Γλαῦκη.—Τώρα τὸ λές; Εἶναι ἀργά!...Ἐλα, νὰ φύγεις καὶ σύ. Θέλω νᾶμαι μόνη.

Πασινόν, κινδ. — Φεύγω. Ἄλλὰ θὰ σταθῶ πίσω ἀπὸ τὴ θύρα.. νὰ τὸ ξέρης!

Γλαῦκη.—Στάσου ὅπου θέλεις! Νὰ μὴ φανεῖς μόνο.

Πασινόν, καθῶς φεύγει.—Γλαῦκη! ὄχι χέλια, ὄχι φιλιὰ! Δὲν κάνει!

Γλαῦκη.—Ἐννοια σου, ξέρω ἐγώ!... (Ἀκούονται βήματα ἀπ' ἔξω.) Οὐ, φύγε! φύγε! Ἐρχονται!

[Ἡ Πασινὸν φεύγει ἀπὸ ἀριστερὰ. Ἡ Γλαῦκη στέκεται ἀκίνητη μπροστὰ στὴ θύρα τοῦ γυναικωνίτη, κοιτάζοντας ἀντίκρυ. Ἀπὸ δεξιά μπαίνουν ὁ Θράσης κι' ὁ Νικίας. Ὁ Θράσης ὑποκλίνεται στὸ πέρασμά του καὶ ἀποχωρεῖ. Ὁ Νικίας προχωρεῖ δυὸ βήματα καὶ στέκεται κι' αὐτός, κοιτάζοντας τὴ Γλαῦκη γελαστά].

Νικίας.—Χαῖρε, Γλαῦκη!

Γλαῦκη, σιγὰ.—Χαῖρε!

Νικίας.—Σ' εὐχαριστῶ ποὺ ἄκουσες τὴν ἱκεσία μου, νὰ ἰδωθοῦμε ἀπὸ κοντὴ πέντε στιγμὲς.

Γλαῦκη, ἀκράτητα, κάνοντας ἕνα βῆμα.—Πέντε σοῦ εἶπε; Τρεῖς μόνο τοῦχα πῆ!

Νικίας, Χαμογελώντας.—Ἔστω τρεῖς! (Κάνει κι' αὐτὸς ἕνα βῆμα).

Καὶ μιὰ μόνο θὰ ἔφτανε γιὰ νὰ μὲ κάνει τὸν πιὸ εὐτυχημένο θνητό!

Γλαῦκη.—Καὶ μένα, Νικία!.. Ἄλλὰ, τί ἔχεις νὰ μοῦ πῆς; Πές μου τὸ γρήγορα, γιατί αὐτὴ τὴν ὥρα περιμένω ἐδῶ τὸν πατέρα μου.

Νικίας, κάνει ἀκόμα ἕνα βῆμα.—Στὸν πατέρα σου στέλνω ἀπόψε τὸ φίλο μου Ἀρχία νὰ σὲ ζητήσῃ γιὰ μένα.

Γλαῦκη, ζωνρὰ, κάνοντας κι' αὐτὴ ἕνα βῆμα.—Εἶναι προξενητής;

Νικίας.—Ὅχι, εἶναι γλύπτης.

Γλαῦκη.—Ἄ! εἶναι καὶ φίλος τοῦ πατέρα μου; Νομίζω πὼς ἔχω ἀκούσει ἐδῶ μέσα τὸνομά του.

Νικίας.—Ὁ ἀρχίας γνωρίζει τὸν πατέρα σου μόνο κατ' ὄνομα. Εἶναι ὅμως πολὺ φίλος τοῦ ἀρχιτέκτονα Καρκίνου καὶ τοῦ ρήτορα Φιλοκλή, ποὺ εἶναι οἱ στενωτέρου φίλοι τοῦ Μόρσιμου.

Γλαῦκη.—Ναί, αὐτοὶ εἶναι φίλοι του, τοὺς ξέρω...

Νικίας.—Τοῦτο εἶχα νὰ σοῦ πῶ. Κι' ἐλπίζω νὰ εἶσ' εὐχαριστημένη.

Γλαῦκη.—Ναί, Νικία, εἶμαι... εἶμαι πολὺ. Ἡ χαρὰ μου ὅμως—πρέπει νὰ σ' τὸ πῶ—εἶναι ἀνακατεμένη καὶ μὲ φόβο... Φοβάμαι μήπως ὁ Μόρσιμος ἀπορρίψει τὴν πρότασή σου.

Νικίας, ἔντρομος.—Γιατί; Μὴν ἔχει διαλέξει γιὰ σένα... ἄλλον;

Γλαῦκη.—Ὅχι! ἀλλὰ γιατί κείνος ποὺ διάλεξε ἐγώ, τυχαίνει νὰ εἶναι γιὸς τοῦ Σοφοκλή!

Νικίας, περήφανα.—Πῶς; Μὰ ὁ πατέρας μου εἶναι ὁ πιὸ ἐνδοξὸς ἀνθρώπος στὴν πόλη, ὕστερ' ἀπ' τὸν Περικλῆ, κι' ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ πλού-

σιους Ἀθηναίους!

Γλαύκη.—Τὸ ξέρω. Ἀλλὰ κι' ὁ Μόρσιμος, βλέπεις, γράφει τραγωδίες...

Νικίας.—Ναί... κάτι τέτοιο μοῦ ἔχει πει κι' ὁ Ἀρχίας... Ἀλλὰ τί σημαίνει; Ἀντίζηλοι ἔστω, ἀλλὰ εὐγενεῖς ὅπως καὶ οἱ φιλοδοξίες τους, ὅπως τὸ ἔργο τους. Ὁχι ἔχθροὶ πὸν νὰ μὴ μποροῦν νά... συμπεθεριάσουν! (γελάει).

Γλαύκη.—Δυστυχῶς... ὁ Μόρσιμος ἔχει τὴν ἰδέα πὸς ὁ Σοφοκλῆς εἶναι ἡ αἰτία πὸν δὲν τοῦ παρασταίνουν τὴν Τριλογία του.

Νικίας, σοβαρά.—Πὼς τὸν κατατρέχει δηλαδή, τὸν ραδιοσυγῆ, τὸν ὑπονομεῖ; (Περὶ φαντασίου). Ὁ πατέρας μου δὲν τὰ κάνει αὐτά, δὲν καταδέχεται!... Οὐτ' ἔχει ἀνάγκη! Ἀπὸ τριάντα χρονῶν, ἐνίκησε ἕναν Αἰσχύλο! Δὲν φοβᾶται πιά κανένα! Οὐτε τὸν Εὐριπίδη!

Γλαύκη, παραγμένη.—Τὸ φαντάζομαι... τὸ πιστεύω... Ἐγὼ δὲν εἶπα τίποτα γιὰ τὸ μεγάλο σου πατέρα!... Μ' ἀφοῦ ὁ δικός μου ἔχει τὴν ἰδέα... (Δακρῶζει).

Νικίας, τὴν κυττάζει, μαλακά, σὰ μετανοιωμένους γιὰ ὅσα εἶπε.—Ὁ, μὴ λυπᾶσαι Γλαύκη!... Ἄν ὁ Μόρσιμος ἔχει αὐτὴ τὴν ἰδέα, θὰ τοῦ τὴ βγάλουμε!

Γλαύκη, σκουπίζοντας τὰ μάτια της.—Πὼς;

Νικίας.—Θὰ βροῦμε τρόπο. Δὲν εἶναι τόσο δύσκολο νὰ τὸν κάμουμε νὰ ἰδεῖ τὴν ἀλήθεια!

Γλαύκη.—Νομίζεις, γιατί δὲν ξέρεις τὴ μαγία τοῦ πατέρα μου... Θὰ μποροῦσες ποτὲ ν' ἀρνηθεῖς τὸ δικό σου;

Νικίας.—Σὰν τὸν ἀδερφό μου, τὸν Ἰοφῶντα; ποτέ!

Γλαύκη.—Βλέπεις λοιπόν; (Μένει

λυπημένη).

Νικίας, τὴν κυττάζει σκεπτικῶς.—Ὁχι... ἐγὼ ἀκόμα δὲ βρῶσκω τὸ ἐμπόδιο τόσο σπουδαῖο... Μὴ λυπᾶσαι, Γλαύκη! Στὴν ἀνάγκη, μπορεῖ νὰ γίνει κι' αὐτὸ πὸν εἶπες... στὰ ψέμματα... Θὰ βροῦμε τρόπο... Ἡ Ἀφροδίτη θὰ μᾶς φωτίσει!

Γλαύκη, ζωηρά, διορθώνει.—Ὁ Ὑμέναιος!

Νικίας, (χαμογελώντας).—Ὁ Ὑμέναιος!... Τελοσπάντων, ὁ Ἀρχίας θὰ τοῦ μιλῆσει τώρα ὅπως πρέπει. Ἄς ἰδοῦμε τώρα τί ἀπάντηση θὰ τοῦ δώσει... Γλαύκη! πέρασε ἡ πρώτη στιγμή;

Γλαύκη.—Ὁ, κι' ἡ δεῦτερη! Δὲν ἔχουμε ἀκόμη παρὰ μιά!...

Νικίας, (κοιτάζει γύρω, βλέπει τὸ τελᾶρο στὸ τραπέζι καὶ τὸ παίρνει. Μὲ θαυμασμό).—Ἐσὺ τὸ κέντησες αὐτό;

Γλαύκη.—Ναί. Σ' ἀρέσει; (Πλησιάζει).

Νικίας.—Θαῦμα! Αὐτὰ τὰ λουλούδια εἶναι σὰ ζωντανά. Μοῦ φαίνεται πὸς εὐωδιάζουν. Ἐχουν πάρεϊ κάτι ἀπὸ σένα... ἀπὸ τὰ δάχτυλά σου τὰ κρινένια, ἀπὸ τὰ μάγουλά σου τὰ ρόδινα κι' ἀπὸ τὴν πνοή σου τὴ μυρωμένη.

Γλαύκη.—Εἶσαι καλός... Ἄν εἶναι ὥραϊα τὰ λουλούδια μου, εἶναι μόνο γιατί τὰ κάνω γιὰ σένα καὶ σὲ σολογιέμαι ὅταν κεντῶ.

Νικίας.—Ἀλήθεια; Εἶναι γιὰ μένα αὐτό;

Γλαύκη.—Ναί! ἂν θελήσει ὁ θεός, θὰ σοῦ τὸ χάρισω γι' ἀρραβῶνα.

Νικίας.—Κι' ἐγὼ; Θὰ βρῶ νὰ σοῦ χάρισω κάτι τόσο ὥραϊο;

Γλαύκη.—Μοῦ χάρισες τὴν ἀγάπη σου. Ὑπάρχει πῶς ὥραϊο; Ἀλλὰ (μὲ χαμόγελο:) μὴν τὴ γράφεις πιά στὸς τοίχους καὶ στὰ δέντρα. Τὴν

εἶδα...

Νικίας, (μὲ κάποια ντροπή).—Ναί, αὐτὰ τώρα εἶναι περιττά... Στὴν ἀρχὴ ὅμως... δὲν βοήθα καλύτερο τρόπο γιὰ νὰ σοῦ φανερώσω...

Γλαύκη.—Ὁ πατέρας μου δὲν ἔβγαινε αὐτὲς τὲς ἡμέρες ἀπ' τὸ σπίτι. Τί θᾶλεγε ἂν ἔβλεπε τὲς ἐπιγραφές σου;

Νικίας.—Τώρα, καὶ νὰ τὲς ἰδεῖ, δὲν θὰ πῆ τίποτα. Πρὶν βραδυάσει, θὰρθῆ ὁ Ἀρχίας. Κ' ἐλπίζω πὸς σὲ λίγο ἡ ὥραϊα Γλαύκη θὰ εἶναι δική μου! (Ξαφνικά τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴ γοργοφιλά στὸ μάγουλο.)

Γλαύκη, (χωρὶς ν' ἀντιστέκεται).—Ἄ, ὄχι φιλιὰ! ὄχι χέρια! Δὲν κάνει ἀκόμα! Ὁ Ὑμέναιος θὰ θυμώσει!

Πασινόη, (τὴν ἴδια στιγμή, παρουσιάζεται ἀπ' ἀριστερά).—Μὲ φώναξες, κυρία;

Θράσης, (συγχρόνως, ἀπὸ δεξιά, ἔντρομος).—Ὁ ἀφέντης!... ὁ ἀφέντης!

[Χωρίζονται. Κάποια ταραχή].

Γλαύκη.—Στὸν κῆπο!

Θράσης, στὸ Νικία.—Ἀπὸ δῶ, κύριε, ἀπὸ δῶ! (Τοῦ δείχνει τὸ βᾶθος.)

Νικίας, φεύγοντας; βιαστικά, στὴ Γλαύκη.—Ἐλπίζε!... Σὲ λίγο! (Φεύγει, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸ Θράση. Βγαίνουν κι' οἱ δυὸ ἀπὸ τὴν καγγελόθυρα τοῦ κήπου καὶ στρίβουν δεξιά.)

Γλαύκη, ἀφοῦ προπέμψει ὡς τὸ περιστύλιο τὸ Νικία, ξαναγυρίζει.—Πασινόη! Θὰ γίνει! Ὁ Νικίας θὰ βοηθῆ τρόπο!...

Πασινόη.—Ναί... ἀκούσα ὅλα. Μὰ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσεις νὰ σᾶγίξει!

Γλαύκη.—Σοῦτ' Ὁ πατέρας!

[Ἀπὸ δεξιά, ἔρχεται ὁ Μόρσιμος, κρατώντας χειρόγραφο, ἀνάμεσα σὲ δυὸ λεπτεῖς σανίδες, δεμένα με λουριδί. Φαίνεται λυπημένος καὶ θυμωμένος.]

Γλαύκη, τρέχει κοντὰ του.—Πατέρα! τί νέα;

Μόρσιμος, σκοτεινός, τὴ σπρώχνει ἑλαφρά καὶ προχωρεῖ.—Τίποτα! Σεῖς τί κάνετε δῶ;

Πασινόη.—Ἡ Γλαύκη κεντοῦσε. Τὰ πόγγεμα ἔχει περισσότερο φῶς καὶ δροσιά αὐτὴ ἡ αὐλή.

Μόρσιμος.—Κι' ὁ Θράσης; πὸς εἶναι;

Γλαύκη.—Δὲν ξέρω... Ἐδῶ ἦταν τώρα... Μά... εἶδες, πατέρα, τὸν Περικλῆ;...

Μόρσιμος.—Καλύτερα νὰ μὴν τὸν ἔβλεπα!

Γλαύκη, μὲ λύπη.—Ἄ!... Δὲν ἐδιάβασε τὸ ἔργο σου;

Μόρσιμος, πλησιάζοντας τὸ τραπέζι κι' ἀφίνοντας τὸ χειρόγραφο.—Λέει πὸς τὸ διάβασε. Μὰ δὲ βαριέσαι! Τῆς Ἀσπασίας τῶδωσε, εἶμαι βέβαιος! Κι' αὐτὴ τοῦ εἶπε... τὸν κακό της τὸν καιρό! Ὅσο ξέρει ἡ Μιλησία ἀπὸ δραματικὴ τέχνη, τόσο ξέρω κι' ἐγὼ ἀπὸ ὑφαντική!

Θράσης, πού ἔχει ἀνεβεῖ στὸ δῶμα, περιφέρεται κι' ἀκούει.—Ὁχι! τὴ φάγαμε πάλι, ἀφέντη;

Μόρσιμος.—Σκαμνός ἐσὺ! Τί κάνεις ἐκεῖ πάνω;

Θράσης.—Παίρνω τὸν ἀέρα μου.

Μόρσιμος.—Αὐθᾶδη! Βλέπεις τὸν κύριο σου, πὸς γύρισε ἀπέσω. Δὲν ἔρχεσαι νὰ ἰδεῖς τί θέλει;...

Θράσης.—Ἄν θέλεις τίποτα, φώναξε τὴ Μύρσα. Ἐγὼ εἶμαι κουρασμένος.

Μόρσιμος.—Ἐσὺ, γέρο, εἶσαι τρελλός!

Γλαύκη.—“Αφησέ τον, πατέρα!... Αὐτὸς ξεμωράθηκε, Πέ μου μένα τί θέλεις.

Μόρσιμος.—Τίποτα, ἀφήστε με καὶ σεῖς!..

Γλαύκη.—Εἶσαι λυπημένος... “Ὡστε ἡ Τριλογία σου δὲν θὰ παρασταθῇ οὔτε τὰ ἐρχόμενα Διονύσια;

Μόρσιμος.—“Ἄμ βέβαια; “Ἀφοῦ ἔβαλε πάλι τὸ δαχτυλάκι του ὁ Σοφοκλῆς;

Γλαύκη, γνέφοντας στὴν Πασινόη, (σιγά).—Δυστυχία μου! (Δυνατά).—Λές, πατέρα; Αὐτὸς πάλι;... Δὲν τὸ πιστεύω...

Μόρσιμος.—“Ἐσὺ δὲν μπορεῖς νὰ ξέρεις καὶ νὰ πιστεύεις... Ξέρεις τουλάχιστον ποιὸς εἶν’ αὐτὸς ποὺ ἔχει γράψει γιὰ σένα στοὺς τοίχους καὶ τὰ δέντρα τῆς γειτονιάς τόσο ἀπρεπα λόγια;

Γλαύκη, παραγμένη.—“Ὁχι! δὲν ξέρω!

Μόρσιμος.—Νικίας λέει. «Ὁ Νικίας ἀγαπᾷ τὴ Γλαύκη!... «Ἡ Γλαύκη εἶναι ὠραία!... Τὰ εἶδες, αὐτά;

Γλαύκη.—Τὰ εἶδα, μά... δὲ σκοτίστηκα. Δὲν πάει νὰ γράψει ὅποιος θέλει; “Ἐγὼ τί φταῖω;

Μόρσιμος, αὐστηρά.—“Ἐπρεπε νὰ μοῦ τὸ πεῖς! Οἱ δοῦλοι δὲν ξέρουν νὰ διαβάζουν...

Θράσης, ἀπὸ τὸ δῶμα ὅπου ἔχει καθῆσει.—“Ἐ, καὶ νᾶξερα, καὶ νὰ τὰ διάβαζα αὐτά!... “Ἐγὼ θὰ τοῦδεινα τοῦ μορφονιοῦ!..

Μόρσιμος.—Ποῖς εἶν’ αὐτὸς; (Στὸ Θράση)—Ξέρεις ἐσὺ κανένα Νικία στὴ γειτονιά;

Θράσης.—“Ὁχι μὰ μπορεῖ νᾶναι κι’ ἀπὸ ἄλλη.

Μόρσιμος.—“Ὅποιος κι’ ἂν εἶναι, δὲ φέρθηκε καλά. Τέτοια γράφουν γιὰ παλιογύναικα, γιὰ παλιοκόριττα,

ὄχι γιὰ σεμνὲς καὶ τίμες παρθένες!

Γλαύκη.—Μὴν τὸ λές αὐτὸ πατέρα! Σήμερα τὰ γράφουν γιὰ ὄλες.

Μόρσιμος.—Μπορεῖ! Στὴν ἐποχὴ ποὺ ζοῦμε, κι’ ὅπως καταντήσαμε!... “Ἀλλὰ γιὰ τὴν κόρη μου, ἐγὼ δὲν τὰ θέλω αὐτά, δὲν τὰ ἐπιτρέπω.

Θράσης.—“Ἐννοια σου, ἀφέντη! Θᾶξω ἐγὼ τὸ νοῦ μου. Θὰ τὸ πῶ καὶ τοῦ θυροφροῦ, καὶ θὰ τὸν πιάσουμε καμμιὰ ὥρα αὐτὸν τὸν θρασύ!

Γλαύκη, ἀθέλητα.—Δὲ θὰ ξαναγράψω πιά!

Μόρσιμος.—Καὶ ποῦ τὸ ξέρεις; **Γλαύκη,** παραγμένη.—Μὰ... ἀφοῦ δὲ δίνω ἀκρόαση ἐγώ!

Μόρσιμος. Πρόσεξε, Γλαύκη! Δὲν ἔχεις μητέρα νὰ σὲ συμβουλευεῖ, ἔχεις ὅμως ἡλικία καὶ νοῦ, νὰ σὲ ὀδηγοῦν. Καὶ σύ, Πασινόη, τὰ μάτια σου τέσσερα!.. Δὲ σᾶς λέω τίποτ’ ἄλλο. Πηγαίνετε!.. Θέλω νὰ μείνω μόνος... Πάρε, Γλαύκη, καὶ τὰ πράγματά σου. “Ἐμπρός!

[Ἡ Γλαύκη μαζεύει τὰ πράγματά της, ἡ Πασινόη τὴ βοηθεῖ καὶ φεύγουν κι’ οἱ δυὸ ἀπὸ ἀριστερὰ λυπημένες. Ὁ Μόρσιμος κάθεται στὸ τραπέζι καὶ λύνει μὲ στεναγμοὺς τὸ χειρόγραφο του.]

Μόρσιμος, μουρμουρίζει.—Τοὺς ἐλεεινοὺς!... τοὺς ραδιούργους!... τοὺς δολοπλόκους!... Δὲν ἔχουν ἀξία καὶ ὑπονομεύουν τὴν ἀξία τοῦ ἄλλου!...

Θράσης, ἀπὸ πάνω, εἰρωνικά.—Τοῖς κλοποδιές!

Μόρσιμος.—Γιὰ, νὰ ἰδῶ;.. Εἶναι σωστό, ἢ μὴ μοῦ κράτησαν τίποτα χειρόγραφα; (Ξεφυλλίζει.)

Θράσης.—Μὰ τόσο ἀκριβὸ εἶναι τὸ γραμμένο χαρτί;

(“Ἐχει συνέχεια)

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΝΑΤ. ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΙΟΥ

ΟΙ ΣΑΡΚΑΣΜΟΙ ΤΗΣ ΚΡΥΑΣ ΓΗΣ

Α'. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΝΤΡΕΑ ΛΑΜΑ

(Συνέχεια)

Μεσάνυχτα 193...

Ἡ κάμαρά μου μένει μισσοκίνητη, ἡ θεομάστρα οἴχνει ἴσια λάμψη στὸ πάτωμα, ἴσια ὡς ἐκεῖ πέρα στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ. Εἶμαι ζαλισμένος, νιώθω θανάσιμη κούραση πίσω στὴν ραχοκοκαλιά. Ἀνάβω μικρὴ λάμπα, φοβᾶμαι μὴ τυχὸν καὶ μ’ ἀνακαλύψουν τέτοια ὥρα ξυπνητό, μὰ πνιγόμενα στὴν ἀφιβολία τοῦ σκοταδιοῦ. Δὲν εἶμουνά βέβαιος ἂ ζοῦσα ἢ ὄχι ἀδερφέ! Πρὶν ἀπὸ λίγο αἰστάνθηκα τὸν εἰφτό μου ν’ ἀπουσιάζει, ἡ φοβερὴ ἑαλωσιὰ τοῦ κρεβατιοῦ μοῦ ’ταν ἀνυπόφορη, ἀνέβηκε ὁ πυρετός μου, ἀρχίνησε τὸ παραμιλητό. «Ἀνοίχτε τὰ παραθύρα χριστιανοί, ἡ καρδιά μου πνίγεται». Κάτι τὸ ἀπίστευτα σκοτινὸ μπῆκε ἀπ’ τὰ μάτια μου στὰ ἐσώφνητά μου, τρύπωσε δίχως προειδοποίηση, ἀπόσκλητο, καρφώθηκε βαθύ μου. Σιγά ἀπλώθηκε σ’ ὅλο μου τὸ εἶναι, ἀπαράλλαχτα ὅπως ἀπλώνεται σύνεφο ομίχλης στὴν πόλη, ἀνείπωτη μαβροῖλα, ἀνάμιχτη μὲ πολλὰς κρουάδες μὲ περῆχσε, στὸ δέρμα μου σκορπίστηκε ἡ ἀνατριχίλα. Σηκώθηκα μὲ προφύλαξη καὶ φόρεσα τὰ ροῦχα μου, εἶμουνά τόσο δίχως δύναμη, χρειάστηκα σωστὴ ὥρα, ὥσπου νὰ περάσω τὰ μανίκια. “Ἀναψα τὴ λάμπα ποὺ ἔμενε πάντα μαζί μὲ τὰ μπουκαλάκια στὸ διπλανὸ κομοδίνο, περπάτησα τρικλίζοντας ὡς τὸ τραπέζι μὲ τὰ χαρτιά μου. “Ἐδῶ τώρα κάθουμαι καὶ συλλογίζομαι, μὲ πλημμυρίζει ἡ ἀπέραντη σιωπὴ τῆς νύχτας, μὲ πνίγει ἀσφυκτικὰ ἡ ἀπομόνωσή μου. Νὰ φωνάξω ὅμως δὲν ἔχω τὸ κουράγιο. Νιὴθω καλὰ πὼς οἱ ἀνθρώπινες μου αἰσθήσεις ἔχουν νεκρωθεῖ, στ’ ἀφτιά μου δὲν ἔρχεται ὁ παραμικρὸς ἦχος—βοῖσκουμαι σὲ τόπο ποὺ ὑπάρχει ἀκόμα ζωὴ, ἢ μὴ τυχὸν κι ὁ θάνατος μ’ ἀρπάξει τὴν ὥρα τοῦ πυρετοῦ μου καὶ βοῖσκουμαι τώρα στὰ σιωπηλὰ βασίλειά του; Τουλάχιστο στὴν ἀοχὴ μὲ συντρόφεβε ἀπ’ τὸ πλαγιὸ δωματίο ὁ βήχας κάποιου συναδέσφου. “Ἀχ... ποῦ ’ναι ἀφτὸς ὁ βήχας τώρα Χριστιανοί; Γιατὶ μοῦ τότε στεροῦσατε κι ἀφτό; Σκέφτηκα ν’ ἀνοίξω τὰ παραθύρα, ν’ ἀεριστῆ ἀπ’ τὴν ἀρωστημένη ἀτμόσφαιρα τὸ δωμάτιο, θυμήθηκα ὅμως τὰ λόγια τῆς μητέρας γιὰ τὸ κρῦο, κι ἔπειτα τὰ τζάμια ἦτανε γερά κλεισμένα, δύναμη γιὰ νὰ τ’ ἀνοίξω δὲν ὑπάρχει μέσα μου. “Ὅλα εἶναι ἀπαισία. Τὰ βαθουλασμένα μάτια μου καθὼς φέρνουν βόλτα στὸ δωμάτιο βλέπουν τ’ ἀντικείμενα παραμορφωμένα, φορὲς-φορὲς κλείνουν ἀπὸ μύχιο φόβο σὲ κάτι ποὺ ἀντικούσαν καὶ δὲν μπορέσανε νὰ τοῦ ἀρπάξουν τὴν ιδιότητα. Σβήνω τὴ λάμπα δίχως νὰ τὸ θελήσω, ὅ,τι ἐχτελῶ γίνεται μηχανικά, ἔχει χαθεῖ κάθε λογικότητα, κάθε αἴσθησή μου. “Ὅρῖστε με ἐγώ, ἄρρωστος τόσα χρόνια, νὰ ἐπιμένω νὰ βιστώ τὴ ζωὴ στὸ κορμί μου, νὰ μὴ θέλω ν’ ἀναπαφτώ! Κλεισμένος ἐδῶ ψηλὰ στὶς βουνοκορφές ποὺ ἡ ἀσπράδα τοῦ χιονιοῦ τίς κάνει μονότονες, θέλω νὰ φωνάξω βοήθεια, χωρὶς νὰ μπορῶ ν’ ἀκου-

στὸ ἀπ' τις λίγες ψυχές πού μ' ἀγαποῦσαν ἕναν καιρό. Μεσύνυχτα περασμένα μένω ξύπνιος, σιχμένος σὲ καρτέλα ξερὴ διόλου κατάλληλη γιὰ τὴ σωματικὴν ἀδυναμία μου, καὶ δὲν ὑπάρχει ἕνας λόγος πού νὰ δικαιολογεῖ ἀπτό μου τὸ φέροισιμο. Ἀκούγονται βήματα στὸ διάδρομο, θά 'ναι βέβαια ὁ γιατρός τῆς ὑπηρεσίας πού κάνει τὴ βάρδια του. Ὅπου σιγανὰ διακρίνω ν' ἀνοίγει κι ἡ πόρτα. Δυνατὴ προβολὴ φωτός βγαίνει μες ἀπὸ κάποιο σφαιρικὸ μετέωρο, εἶναι φοβερή, σὲ θαμπώνει σὰν ἥλιος, ὀλόγυρα τὰ βλέπεις πρὸ μάβρα ἀπὸ πρῖν—βαστάει ὁ ἐπισκέφτης ἡλεκτρικὸ φανὸ πού τὸ στρέφει ἴσια στὸ κρεβάτι μου. Ἄχ, μὰ στὸ κρεβάτι δὲν ὑπάρχει ψυχὴ ξαπλωμένη, τὸ βλέπω καθαρά κ' ἐγώ, εἶναι τόσο παράδοξο,—πού εἶμαι λοιπόν; Πῶς δὲ βρίσκουμαι στὸ κρεβάτι μου; Τότε ἀκούγεται κάτι σὰν ἔχληξη, κάτι σὰν ἀπορία, ἀνάβουν ὅλα τὰ φῶτα, βλέπω δυὸ ἀνθρώπους πού μὲ κοιτᾶζον παραμορφωμένοι. Λίμνη κόκκινη ἔχει ἀπλώσει στὰ χαρτιά τοῦ τραπεζιοῦ. Θεὲ μὴν ἔκοψα τὰ δάχτυλά μου; μὴν ἀνοίξε ἡ μύτι, μου ὅπως τότε μικρὸς στὸν κήπο τοῦ Μουσείου; Γιατρὲ τὰ σέβη μου, πῶς εἴστε; οἱ αἰμοπτύσεις σας ὑγιάνουν; χί, χί, χί... ὦχ, ὦχ, σιγώτερα γιατρὲ, λίγο πρὸ κάτω βαστάτε με, ἐκεῖ πού μὲ πιάσατε πρῶτα πονῶ, πόσο πονῶ ἐκεῖ! Σὰς ἐφαριστώ γιὰ τὴ βοήθειά σας. Τι; νὰ μὴν κάνω τρέλες; Ὅχι, σὰς τὸ ὑπόσχουμαι, θά 'μαι γνωστικὸς ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, χόιμ, ναι. Τὸ κρῦο ἔ; νὰ φυλάγομαι ἀπ' τὸ κρῦο, ἔ; Τὸ ἴδιο μοῦ 'χανε ψιθυρίσει καὶ τὰ χεῖλιά της! Ποῖα χεῖλι καλέ; μὰ γιὰ ποῖο ὄνειρο κουβεντιάζω; Συχωρεῖστε με, κύριε, ἐκατὸ φορὲς συχωρεῖστε με καὶ λυπηθεῖτε με. Γιατρὲ, εἰστε ἡ καλοσύνη προσωποποιημένη, εἰστε τὸ ἐλεχτώτερο πλάσμα πού ἔζησε στὴ Γῆ, ὁ Θεὸς σὰς ἔπλασε γιὰ νὰ σὰς βάλει στὴν εἴσοδο τοῦ Παραδείσου καὶ διαβαίνει ὁ ἁμαρτωλὸς ὄχλος καὶ σὰς θαβμάζει. Εἶναι ἀνήκουστη ἡ καλοσύνη σας. Ἄ, ἄ, μὰ γιατί νὰ εἰστε τόσο καλός; Ἴδια ψυχὴ δὲν ἔχετε κ' ἐσεῖς; Ὅχι; Πῶς; δὲν τ' ἀναγνωρίζετε πῶς εἰστε καλός; Χὰ χά, εἰστε καὶ μετρούρηνας, δὲν ἔχετε ἔγνος ἐγωῖσμοῦ ἀπάνω σας. Ὁ ἐγωῖσμός ὅμως εἶν' ἀπαραίτητος γιὰ τὴ ποδόδο τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἶναι τὸ μπόλιασμα πού φέρνει στὴς γενεές τὸ μικρόβιο τῆς μεγαλοφυΐας. Μάλιστα, πρέπει νὰ τὸ πιστέβεις καὶ νὰ τὸ διακηρύχνεις πῶς εἶσαι μεγάλος, γιὰ νὰ γίνεις μιὰ μέρα, γιὰ νὰ σὲ πιστέψουν πῶς ἔγινες. Γιατρὲ μὴν πειράζεστε, εἶμαι ὥραια τώρα ξαπλωμένος, δὲν κουράζουμαι. Καὶ γιατί, γιατί σὰς ρωτάω, εἶναι τόσο ἀδύνατο νὰ πιάσει λίγη μεγαλοφυΐα χύμα; λόγον χάρη στὰ φιλικατζιδικὰ κεῖ κάτω τῆς ὁδοῦ Αἰόλου—ἔχετε ἰδέα ἀπὸ φιλικατζιδικὰ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου;—λοιπὸν ἐκεῖ ἂν ὑπῆρχαν τέτοια μπουκαλάκια σὰν ἀπτό πού κρατᾶτε στὰ χεῖριά σας μὲ λίγα μικρόβια μεγαλοφυΐας, ὁ κόσμος θά 'ταν ὁμορφότερος, ἡ φάσσα τῆς ζωῆς θά 'χε βουτηχτεῖ στοὺς βάλτους. Χι, αὐτό; τί 'ναι πάλι ἀπτό πού μοῦ δίνετε; Μορφ... μορφίνη ἔ; Ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἔχει καλὰ, πόσο μ' ἀνακουφίζει, πόσο μοῦ σταματάει τὸν πόνο τοῦ στήθους! Τὰ χεῖριά σας εἶν' ἀπαλά, εἶναι πουπουλένια τὰ χεῖριά σας, διακρίνω τὰ δάχτυλα καθιῶ τῶρα, εἶναι χεῖριά ἀγγελικῆς μορφῆς, καλλίγραμμα καὶ μακριά. Ξακολουθήσετε νὰ μοῦ χαϊδέβετε τὸ μέτωπο, νιώθω τόση παρηγο-

ριά, εἶχα χρόνια ν' ἀπολάφω τὴ στοργή, θέλω νὰ δακρῶσω γι' ἀπτό κύριο, νὰ δακρῶσω ὅσπου νὰ παγώσει τὸ αἷμα μου! Εἴδατε μερικὲς φορὲς πῶς ξαναξυπνάει ἡ ζωϊκὴ θεομότητα μέσα μας, πῶς ἀνασταίνουμε ἀπὸ κάτι ἀσήμαντα περιστασιακὰ σὲ στιγμὲς πού ἡ ἀπελπισία ριζώθηκε σφιχτὸ στὴν ὑπαρξή μας; Ἀπτό τὰ χεῖρια πού μὲ ἀπαλοχαϊδέβουν στοργικά, εἶναι λουλούδια τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρνουνε στὰ κλεισμένα βλέφαρά μου γοητευτικὴ ὀπτασία, τὸ ἄρωμα τῆς θείας ἠλιόλουστης ἀνοίξης, Ἀλεξάντρα. Ἀλεξάντρα πάλι; Μὰ τί γίνεται λοιπόν; Ἡρῆες κ' ἐσὺ ἐδῶ στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου; ἐδῶ εἶμαστε γειτόνοι μονάχα μὲ τὸ θάνατο, ἄκου τον πῶς φτερουγίζει ἀπ' ἔξω ἀπ' τὰ παραθυρόφυλλα! Ὅλα τὰ πράγματα πού 'χουνε ζωὴ τ' ἀρπάζει ἀπτός καὶ τὸ βῆχη, τὸ πλαγιτὸ βῆχη, ἀπτός μοῦ τόνη στέρησε. Γιὰ σκέψου πόσο μακριὰ βρισκόμαστε ἀπ' τὴν πατρίδα, ἀπ' τὴ ἀγαπητὸ σπιτάκι μας, εἶναι τρομερὸ νὰ γνωρίζεις κ' ἐσὺ τὴ ζωὴ πού περνᾶμε ἐμεῖς οἱ ὄχρσοὶ ἀνθρώποι. Τῶρα οἱ δικοί σου εἶν' ἀφανέρωτοι στὰ μάτια σου, σκέψου Ἀλεξάντρα, οἱ δικοί σου περνοῦνε στιγμὲς ἀπ' τὴ σύντομη ζωὴ μας πού δὲ θά ζήσετε ποτὲ μαζί τις ἴδιες, κουβεντιάζουνε λόγια πού ποτὲ δὲ θά τ' ἀκούσεις ἐσὺ, θά χιμογελάσουν σὲ πρόσωπα πού δὲν τ' ἀγαποῦν ὅσο ἐσένα κι ὅμως ἐσένα δὲν μποροῦνε νὰ σοῦ χιμογελάσουν. Στὴ ξενιτιά ἐδῶ τις ἀτέλειωτες νύχτες, στὸν ἦχο τῶ φτερῶν κάποιου πουλιοῦ πού ταξιδέβοντας πέρασε ἀπὸ κοντά, θά σοῦ φαίνεται πῶς ἀκούς φωνὲς ἀγαπημένες, τὰ γέλια πού κάνουν οἱ δικοί σου πλάϊ στὸ τζάκι—ὦ, Ἀλεξάντρα, φύγε, ἀπ' τὴν ἀλύγιστη λατρεία μου γιὰ σένα σοῦ λέω—φύγε. Θὰ δέξαι πῶς τίποτα δὲν ἀξίζει ὅσο τὸ νὰ βρισκεται κανεὶς πλάϊ σὲ χνώτα γνώριμα, ἀνάμεσα σὲ καρδιές πού συγκινοῦνται στὸ ἄκουσμα τῆς φωνῆς σου. Μόνο πού θέλω προτοῦ φύγεις ν' ἀκούσω γιὰ στεροὴ φορὰ τὴ φωνούλα σου. Ποῦ ἀπλώνεται ἡ ἀνάσα σου; Γιατί δὲν ἀκούω τὴ φωνή σου ἀλήθεια; Ἐσὺ, δὲν μπορεῖ, θά μοῦ γλυκομιλᾷς, εἴσωνα τόσο καλὴ πάντα μαζί μου, ἔ, πάθανε λοιπὸν καὶ τ' ἀφτιά μου ἐδῶ Σ τ ἡ ν κ ρ ὕ α Γ ἦ; Νιώθω τὸν ἑαπτό μου κέφτερο ὄλο καὶ πρὸς πολὺ, τὰ μέλη μου εἶναι δίχως διόλου βάρος, ὑψώνουμαι ψηλότερα ἀπ' τὸ μαλακὸ στῶμα. Γίνουμαι ἀλαφρύτερος ἀπὸ αὐτό, ἔξαμιζίζουμαι συνέχεια στὴν ἀπεραντοσύνη, ὑψώνουμαι ἑκατομῦρια μέτρα ἀπ' τὸ χῶμα, ἑκατομῦρια μέτρα ἀπ' τὴ κρῶα γῆ, βοίσκουμαι σ' ἀλλόκοτα τοπεῖα, ὀλοτριγυρα τ' ἀστέρια μὲ φοβίζου με τὴ λάμψη τους. Ἀπόμακρη συναβλία ἀπ' τοὺς ἀπειρους κόσμους πού στριφογυρίζουν στὸ ζοφερὸ διάστημα ἔρχεται καὶ μοῦ ταράζει τ' ἀφτιά. Ἀρμονία χύνεται μέσα μου, ἡ μουσικὴ ἀρμονία τῶ χιλιετηρίδων πού πέρασαν καὶ τῶ χιλιετηρίδων πού ἔρχονται, χύνεται σάλα-σάλα στὴ ψυχὴ μου, κι αἰσθάνουμαι τὸ βάλασμα τῆς λήθης, τὸ βάλασμα τῆς ἀνυπαρξίας.

Γαλήνη

Ἐμῆρωσε γαλανὸ φῶς ἀγκάλιασε ὄλο τὸ δωμάτιο. Τὸ μυαλό μου ἀκόμα εἶναι σκοπισμένο ὅμως, γι' ἀπτό δὲν ὑπάρχει λίγο φῶς γαλανό, ἀκόμα τὰ βλέπω ὅλα θαμπά. Στὸ διάδρομο, περνᾶει κίποιος, τὰ βήματά του φτάνουν ὡς τὴν πόρτα μου, ἡ πόρτα ἀνοίγει, μὰ γὼ τὰ βλέπω ὅλα θαμπά,

δὲ διακρίνω, ἔσεῖς εἶστε γιατρεῖ ; Γιὰ ἐλάτε δῶ, σᾶς παρακαλῶ, θέλω λίγο χαρτί κ' ἕνα μολύβι, θὰ γράψω κάπου, μὰ, δὲ μοῦ λέτε, συνγνώμη, πόσες ἔχουμε σήμερα ; θέλω νὰ πῶ ποῖο χρόνο περπατάμε, ποῖο μῆνα ; Ξέρετε, εἶμαι λιγάκι κουρασμένος σήμερα, ξενύχτισα χτὲς βράδι... κάποιο γλεντάκι σ' ἕνα καμπαρέ... χιχί, θὰ μὲ συχωροῦσε ὁμως. Πῶς ; 20 Μαΐου 1932 ;
 "Ε, δὲν εἶμαστε καλά. Μὰ ἐπιμένετε λοιπὸν πὼς τόσο εἶναι ; Σίγουρα θὰ ἦω σπουδαιότερες ἀσκολίες γιὰ νὰ μὴν παίρνω εἶδηση τὰ χρόνια πού περνοῦν. Κοίταξα καλὰ-καλὰ κείνον τὸν ἄνθρωπο πού 'φεβγε και πού γεννήθηκε γιὰ νὰ μὲ περιποιεῖται, τὸ στόμα μου ἦταν ἀνοιγμένο ἀπ' τὴν ἀφατὴ ἐχπληξή. Μὰ πότε πέρασαν τόσα χρόνια θεέ μου ; Μήπως καὶ τρελάθηκε ὁ γιατρός ; Τί ἀστεῖο νὰ τρελαίνονται κ' οἱ γιατροί, πφ, δὲν εἶναι καὶ ἀπίθανο, μπορεῖ πολὺ ὁμορφα νὰ τοῦ 'στριψαν οἱ βίδες. Τάχα ὄλοι τους θάνα ντοῦροι στὴν ὑγεία καὶ μόνο ἐγὼ θὰ τὰ πληρώω ὅλα, ἐγὼ πού ἀνάθεμα καὶ ἂν ἔφταιξα σὲ τίποτα ;
 (*Ἐχει συνέχεια)

ΝΑΠ. ΠΑΠΑΓΩΡΓΙΟΥ

Η ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ ΤΩΝ ΤΑΠΕΙΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Αἰῶνων καταφρόνια μᾶς πλακώνει
 ζοῦμε σὲ μιὰ φριχτὴν ἀπαντοχὴ
 ὁ πόθος τὴν ψυχὴ μας πάντα λυώνει
 κι' ἔχει ἡ χαρὰ στὰ χεῖλη μας σβυσθῆ
 δὲν εἶν' κανεὶς γιὰ νὰ μᾶς λυπηθῆ.
 Ἔτσι περνᾶμε ἀδιάκοπα σκυμμένοι
 τὴ στράτα πού μᾶς ἔχει χαραχθῆ
 μακριὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ, κυνηγημένοι.

Κι' ἂν πέρασαν τόσοι καιροὶ καὶ χρόνοι
 δὲν ἔχει ἡ τυραννία μας πιά σωθῆ.
 ὦ ! ἄς ἦταν νὰ λιγότευαν οἱ πόνοι
 καὶ κάποιο φῶς ἐντὸς μας νὰ χυθῆ,
 τῶν σκοταδιῶν ἢ αὐλαία ν' ἀνοιχθῆ
 σ' ὄλους αὐτοὺς πού ζῆσαν συντριμμένοι,
 σκουλήκια ταπεινὰ ποῦχουν ριχθῆ
 μακριὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ, κυνηγημένοι.

Χιλιόχρονο παράπονο φουσκώνει
 τὰ στήθια μας, πού ἄλλοι σάν σηκωθῆ
 τῶν ταπεινῶν τὸ μῖσος πού μᾶς ζώνει
 χεῖμαρος ἢ ὄργη θὰ ξεχυθῆ.
 καὶ τότε πιά ἡ ζωὴ μας θὰ κριθῆ
 ἀδερφοί, π' ὄλο ζήσαμε διωγμένοι,
 ἄβουλοι, ἀρρωστημένοι χλωμανθοί,
 μακριὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ, κυνηγημένοι.

"Ω, ἄς ἦταν ἡ κραυγὴ νὰ σηκωθῆ
 κι' ἀπ' τὴς στράτες πάνω ν' ἀκουσθῆ
 τῶν ταπεινῶν, πού διαβαίνουνε σκυμμένοι,
 μακριὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ, κυνηγημένοι.

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΓΚΕΟΡΓΚ ΡΑΪΤΣΕΦ

Ο ΘΥΛΟΣ ΤΩΝ ΛΕΦΤΩΝ

(Ὁ Γκεὼργκ Ράιτσεφ, γεννήθηκε τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1882 στὸ χωριὸ Τοπράκ—
 χισὰρ τῆς Παλαιᾶς Ζαγοράς. Ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ
 του καὶ κατότι πέρασε στὸ γυμνάσιο τῆς Παλαιᾶς Ζαγοράς.)

Πρῶτοδημοσίεψε στίχους τὸ 1901 στὸ περιοδικὸ «Ραξβίκε» πού ἔβγαине στὸ
 Ράξφαρδ. Ἐξακολούθησε νὰ δημοσιεύει διηγήματα σὲ διάφορα περιοδικὰ καὶ τὸ
 1918 ἔβγαλε σὲ βιβλίον τὸν «Μαρτυρικὸ κόσμον» διηγήματα, τὰ «Χαρούμενα διηγήματα»
 καὶ τὸ 1920 τὴ «Βσιλίσσα Νεράντσα» μὲ τὸ ψευδώνυμο Γκρίσια Πετσόριν. Τὸ διη-
 γημα «Ὁ θυλὸς τῶν λεφτῶν» εἶνε παρμένο ἀπὸ τὴν ὁμόθυμη συλλογὴ του, τυπω-
 μένη τὸ 1931, ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, στὴ σειρὰ τῆς «Βιβλιοθήκης γιὰ
 νέους»)

Μένουν χρυμμένα βαθεῖα στὴ γῆ : Στρογγυλὲς τούρκικες λίρες ἀπὸ βαρὺ κο-
 κινωπὸ χρυσάφι, μὲ ὀδοντωτὸ γύρο, στολισμένες ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά μὲ ἀμάντευτα
 γράμματα κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη μὲ τὸν μυστηριώδη ὀθωναικὸ τουρᾶ. Πλατεῖοι μαχμου-
 τίδες, λεπτοὶ, μαλακοὶ, εὐκολογύριστοι, ἀπὸ λαμπερὸ χρυσάφι, μεγάλα χρυσὰ πεντά-
 ρια μὲ ἀρχαῖες μορφὲς στὴς δυὸ μεριές. Γαλλικὰ λουδοβίκια, χρυσὰ δουκάτα καὶ
 φουχτιές ἀπὸ καθαρὰ νέα ναπολεόνια, σάν ἀνθρακιά. Φτασμένα ἀπὸ ξένες χώρες,
 περασμένα ἀπὸ χιλιάδες γέγρια, μαζωχτήκανε καὶ θαφτήκανε ἐδῶ χρόνια ὀλόκληρα,
 μέρα μὲ τὴν ἡμέρα. Εἶνε γεροὶ οἱ τοῖχοι τῆς λασπομένης αὐλῆς καὶ τὰ σκεπάζει ἀπὸ
 πάνω βαρεῖα πέτρινη πλάκα.

**

Εἶχε ἀπλωθεῖ στὴ γῆ ἡ νέα ἀνοιξη, στὸν οὐρανὸ ἔλαμπεν ὁ ἥλιος· στὸ πρά-
 σινο λιβάδι χανόντουσαν λευκὰ κοπάδια· οἱ κορυθαλοὶ κελαϊδοῦσαν στὸ γαλάζιο
 ψῆλος καὶ κάτω πηδοῦσαν τ' ἀρνάκια σάν ἄσπρες ἀπὸ χιόνι μπαλίτσες.

Ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ κάμπος κ' οἱ ἄνθρωποι μεθοῦσαν στὸ ἀνοιξιὰτικο πα-
 νηγύρι.

Πανηγύρι ἦταν καὶ στὸ χωριὸ.

Στὸ πλάτωμα, ἄκρη στὸ ποτάμι, κάτω ἀπὸ τὴς παλιὲς λεῦκες, γινότανε τρελλὸς
 χορός. Λίγο πάρα πέρα καθόντουσαν οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, πίσω τους σὲ πα-
 ρέες οἱ ἄντρες. Μὰ νά, ἕνας ἄνθρωπος σηκώνεται καὶ χωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
 Φαινότανε ἀνήσυχος, ἡ ματιὰ του ἔψαχνε μέσα στὸν κόσμον.

Ὁ ἄντρας ἀναζητάγε τὸ γέρο πατέρα του, ὁμως αὐτὸς δὲν ἦταν ἐκεῖ.

— Πάω, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος· ἔχω δουλειὰ στὸ σπίτι. Καὶ τράβηξε πρὸς τὸ χωριὸ.

Πέρασε ἀπὸ τὰ καπηλιὰ, μπῆκε στὸ ἕνα, κατότι στὸ ἄλλο. Μὰ ὁ γέρος δὲν
 ἦταν οὔτ' ἐκεῖ.

Ὁ γιὸς τράβηξε στὸ σπίτι. Τὸν βασάνιζε κακὴ σκέψη. Ποῦ εἶναι ὁ γέρος ;
 Γιατί δὲ βγῆκε ; Τί κάνει στὸ σπίτι ;

Ἄνοιξε τὸ σπίτι, μπῆκε, τριγύρισε στὴς κάμαρες. Ὁ γέρος δὲν ἦταν ἐκεῖ. Πέ-
 ρασε στὸν ἀχερωῖνα, στὸ σταῦλο, οὔτε. Ἡ ἀνησυχία του αἰξάνει, ὑποψίες ἔσκιζαν
 τὴν καρδιά του.

Τότε κίνησε πρὸς τὸ πίσω μέρος τοῦ σπιτιοῦ, ὅπου εἶναι χτισμένη μιὰ μικρὴ
 προσθήκη. Πάτησε σιγά, κλεφτάτα, κοιτάζοντας γύρω ἔξισταστικά. Κι' ὅταν ἀνοιξε τὴ
 θύρα, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ περιβάλλον, τὸν κάρφωσε τὸ καθόλου φιλικὸ κοι-
 ταγμα δυὸ τεντωμένων ἀπὸ τὸν τρόμο μοτιῶν.

Ἦταν ἐκεῖ ὁ γέρος, ὁ πατέρας. Ἄνασκουμπομένος, μ' ἀνοιχτὰ τὰ στήθια, ἰδρω-
 μένος, ἦταν καθισμένος κοντὰ στὸν τοῖχο· μὲ τὸ ἕνα του χέρι κρατοῦσε τὸ καλάκι
 του καὶ σκούπιζε τὸ χάλασμα τοῦ μούτρου καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὸ τσαπί.

Ἐμπρός του, σὲ δυὸ μέρη στὸ ἔδαφος, ἔβαιναν δυὸ βαθιοὶ, φρεσκοανοιγμένοι
 λάκκοι.

— Τί κάνεις αὐτοῦ ; ρώτησε σιγανὰ ὁ γιὸς.

— Μὲ κατὰστρεψες, ἀπάντησε ὁ πατέρας πικρὰ, σὺ μὲ κατὰστρεψες, σὺ...

— Δὲν ἔκανα τίποτα, πατέρα. Ἄμαρτάνεις στὸ θεό.

— Καὶ ποῦ εἶναι τὰ λεφτὰ μου ;

—'Εδώ' ξέχασες τὸν τόπο τους' εἶπε χαμογελαστά ὁ γυιός.

Καὶ παίρνοντας τὸ τσαπὶ ἔσκαψε ἕνα βῆμα δεξιότερα ἀπὸ τὸν πρῶτο λάκκο. Ἀπὸ κάτω ἀντήχησε μὲ τὴν πρώτη. Μὲ τὴ δεύτερη φράνηκεν ἡ πλάκα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν πλάκα ἔλαμψε τὸ χρυσάφι. Ὁ γέρος ρίχτηκε κι' ἔχωσε σὰν τρελλὸς τὰ χέρια στὸ λάκκο.

Ὁ γυιὸς τραβήχτηκε, βῆκε κι' ἔκλεισε σιγὰ τὴ θύρα.

Τὴ νύχτα ὁ γέρος παράχωνε κρυφὰ ἄλλου τὰ λεφτά, ἀλλὰ τὸ ἄγρυπνο μάτι τοῦ γυιοῦ ἦταν κι' ἐκεῖ.

Τὸ πρῶτὸν τοὺς καρτέραγε πάλι ἡ ζωὴ τους, σκληρὴ, βαρεῖα καὶ κοπιαστικὴ. Καλλιεργοῦσαν τὴ γῆ, ἀπὸ τὰ ξημερώματα ὡς τὸ σούρουπο· κόσισαν, θέριζαν, κατοουφιασμένοι, ξηνοστικωμένοι, κακοκοιμισμένοι. Τὸ φθινόπωρο ξεκίναγαν βαρεῖα καρβάνια· τὸ ξανθὸ σιτάρι ἀνταλλάζονταν μὲ τὸ ξανθὸ χρυσάφι, πού παραχονότανε κάτω ἀπὸ τὴ βαρεῖα πλάκα.

Ἀγόραζαν χωράφια, ἀχόρταγοι γιὰ χῶμα, ὅμως ἡ διπλασιασμένη περιουσία ἔφερε μονάχα τοεῖς φορὲς πιότερες φροντίδες.

Ὁ γέρος κάτιασε, στραβώθηκε, ἀδυνάτισε, ὅμως δὲν ἄφινε τὸ ἀλέτρι καὶ τὴν κόσα.

—Φτάνει' σταμάτα, ξανάσανε... τοῦλεγε ὁ γυιός, ἀλλὰ ἡ ψυχρὴ ματιὰ τοῦ ἀπαντοῦσε.

—'Ἐχω καιρὸ, σὶδὸν τάφο θ' ἀναπαυθῶ.

Σήκωνε τοὺς ὤμους ὁ νέος, ἔγερνε τὸ κεφάλι καὶ συλλογιζότανε: "Ὅταν ἐγὼ θὰ γίνω ἀφέντης ἐδῶ, δὲν θὰ εἶναι ἔτσι· θὰ βγάλω τὰ λεφτὰ ἀπὸ τὴ γῆ, θὰ κάνω καλωσύνες στοὺς ἀνθρώπους κι' ἔ ἴδιος θὰ ζήσω ἀνθρωπινά.

"Ἄλλοτε πάλι τοῦ ἔλεγε:

—'Ἐλα στὸ σπίτι, μαζέψου.

Ὁ γέρος κοιμόταν στὸ σταῦλο, κοντὰ στὰ ζῶα· ἐκεῖ ἦταν τώρα παραχονόμενα τὰ λεφτὰ.

—Καλὰ εἶμαι καὶ στὸ σταῦλο, ἀπαντοῦσε ξερά.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς κι' ἕνα πρωὶ βρῆκαν τὸ γέρο ξυλιασμένο στὸ στρωσίδι του, ἀμυχο, μελανιασμένο, μὲ ἀνοιγμένο τὸ στόμα, μὲ γυαλισμένα νεκρὰ μάτια.

Τρέξανε ἀνθρώποι καλοὶ, τὸν θάψανε. Ὅμως στὸ χωριὸ βῆκε λόγος πὼς τὸν εἶχε πνίξει δαιμόνιο. Τὰ λεφτὰ του εἶνε καταραμένα καὶ μαγεμένα. Τὸ δαιμόνιο τὰ φυλάει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, αὐτὸ τὸν σκότωσε.

Ὁ νέος ἔμεινε ἀφέντης στὴν περιουσία, στὰ λεφτὰ, ὅμως καλωσύνες δὲν ἔκανε, οὔτε ἔζησε ἀνθρωπινά. «'Ἐχω καιρὸ» ἔλεγε κι' ἔριξε τοὺς ὤμους πάνω ἀπὸ τὸ ἀλέτρι. Στὰ μαῦρα αὐλάκια τὸν εὐρισκε ὁ ἥλιος τὸ πρωὶ καὶ τὸν καλησπείριζε τὸ βράδυ τὸ φεγγάρι. Καὶ τὸ φθινόπωρο τὸ ξανθὸ σιτάρι ἀνταλλάζονταν πάλι μὲ ξανθὸ χρυσάφι, πού παραχονότανε κάτω ἀπὸ τὴ βαρεῖα πλάκα.

Πέρασαν χρόνια· μεγάλωσαν τὰ παιδιά, δυὸ γυιοὶ, σὰν δυὸ γερὰ πένθα· γέρασε ὁ πατέρας, ἀλλάξε, κι' ἡ ὄψη του ἔγινε σὰν πεθαμένου. Τὰ μάτια του βούλιαζαν μεσ' στὶς κόγχες καὶ τὸ κοίταγμα τους γινότανε ὁλοένα πιὸ ψυχρὸ, πιὸ ἐξθιακὸ, πιὸ υποφιακὸ. Ἐχασε τὸν ὕπνο του· τίς μακρονὲς χειμωνιάτικες νύχτες ἔπεφτε στὸ στρώμα του, ἀκούγε ἔξω τὸ σκούξιμο τῆς θύελλας κι' ἡ ψυχὴ του ἔτρεμε παγωμένη. Δὲν ἤξερε ἂν κοιμάται ἢ ὄνειρεύεται, εἶνε μόνος ἢ τὸν ἔχουν τριγυρίσει κατὰ πνεύματα.

Κάποτε τοῦ φαινότανε πὼς ἀκούγε νὰ θροοῦν στὸ δωμάτιο μεγάλα φτερά, πὼς γύρω του χοντότανε ἕνα ὄχρὸ φῶς καὶ πίσω του παρουσιαζότανε ὁ λευκὸς ἄγγελος τοῦ καλοῦ.

—'Ἀκουσε, τοῦ ψιθύριζεν αὐτὸς, λησιμόνησες τί μοῦ εἶχες ὑποσχεθεῖ; Ὅταν τὰ λεφτὰ θὰ γινόντουσαν δικὰ σου, θὰ ἔκαμνες καλωσύνες στοὺς ἀνθρώπους κι' ὁ ἴδιος θὰ ζοῦσες ἀνθρωπινά. Βγάλε τα ἀπὸ τὴ γῆ. Φτιάσε γεφύρι πάνω ἀπ' τὴ Σαζλίτζα. Φτιάσε βρύση στὴν ἀκρὴ τοῦ χωριοῦ. Θὰ σὲ θυμῶνται καὶ θὰ σ' εὐλογοῦν οἱ ἀνθρώποι κι' ἦσυχος ἔντος θαρθεῖ στὰ μάτια σου.

Ὅμως ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά στεκότανε τὸ δαιμόνιο· εἶχε μαζουὰ μυτερὰ ἀφτιά καὶ γουρουνίσιο μουσοῦδι ἀντὶ πρόσωπο καὶ τὸ κορμί του κρυβόταν στὸ σκοτάδι.

—Μὴν τὸν ἀκούς, τοῦλεγε ὁ δαιμόνιο· σοῦ λέει ψέμματα, σὲ γελᾷ. Ποιανοῦ θὰ κάνεις καλὸ; Καταλαβαίνουν οἱ ἀνθρώποι ἀπὸ καλωσύνες; Κοίταξέ τους πὼς σὲ

κοιτοῦν, ὅταν σὲ συναντήσουν! Αὐτονοὺς θὰ βοηθήσεις; Κοίτα καὶ τοὺς δικούς σου! Κοίτα πὼς σὲ βλέπουν τὰ παιδιά σου! Δὲν τὸ κατάλαβες ἀκόμα ὅτι σὲ παρακολουθοῦν σὲ κάθε βῆμα σὰ λύκοι.

Πρόσεξε, ἀνθρώπε μου.

Ἀλήθεια, μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν δυὸ τοῦ γυιῶν ἀνοιγότανε κάθε μέρα καὶ πιὸ βαθεῖα ἄβυσσο. Ἀπὸ καιρὸ δὲν τοῖμοῦσαν νὰ κοιταχθοῦν ξέθαρρα στὰ μάτια κι' ὅταν συναντιόντουσαν οἱ ματιές, σ' αὐτὲς ἔκαιγε κακιὰ κρυμμένη ἐχθρότητα.

Μιά μέρα τὸν πλησίασε, τὸν σταμάτησε ὁ μικρότερος, τὸν κοίταξε καὶ τοῦ εἶπε:

—Κρύψε ἄλλου τὰ λεφτὰ· ὁ ἄλλος ἔξερει πού εἶνε.

—Ποιά λεφτὰ; εἶπε ὁ γέρος προσποιητὰ. Τρελλοὶ εἴσαστε; Δὲν ἔχω λεφτὰ.

—'Ἐχεις, ὁ ἄλλος τὰ ἔξερει, σοῦ λέω: Εἶνε στὸ μικρὸ σταῦλο, κάτω ἀπὸ τὸ παχνί.

Ἀλήθεια, ἦταν ἐκεῖ. Ὁ γέρος τοὺς ἄλλαξε θέση τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ. Ἀλλὰ δὲν πέρασε πολὺ καὶ τὸν ἀντάμωσε ὁ μεγάλος· τὸν σταμάτησε, τὸν κοίταξε καὶ τοῦ εἶπε:

—Κρύψε ἄλλου τὰ λεφτὰ· ὁ ἄλλος ἔξερει πού εἶνε.

—Ποιά λεφτὰ; εἶπε ὁ γέρος προσποιητὰ. Τρελλοὶ εἴσαστε; Δὲν ἔχω λεφτὰ.

—'Ἐχεις ὁ ἄλλος τὰ ἔξερει. Εἶνε κάτω ἀπὸ τὸ φράχτη, τρία βήματα ἀπὸ τὸ τοῖχο. Πάρτα ἀπὸ κεῖ· θὰ σοῦ τὰ πάρει ὁ μικρός.

Ἀλήθεια ἐκεῖ ἦταν. Τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα ὁ γέρος τὰ ἔχωσε καὶ τὰ ἔκρυψε πέρα, στὸ περιβόλι.

Καὶ πέρασαν πάλι μέρες καὶ νύχτες βαρεῖες, ἔφφρηνες. Στὸ τέλος ἔφτασε κι' ἡ σφοδρά. Μιά νύχτα πλάκωσε στὸ χωριὸ τρελλὸς Μαρτιάτικος ἀγέρας. Σήκωνε στεγάσματα, σύντριβε κλάδους μὲ καρπὸ, σφύριζε, οὐρλιαζε καὶ λυσομοναῦσε πάνω ἀπὸ τὸ παγωμένο χωριό. Ὅλη τὴ νύχτα τὰ σκυλιὰ ἀλυχοῦσαν γοερά. Κι' αὐτὸς δὲν κοιμήθηκε, δὲν ἔκλεισε μάτι. Τί γινότανε αὐτὴ τὴ νύχτα ἔξω; Σηκώθηκε τὰ μεσάνυχτα, φώναξε τοὺς γυιούς του, μὲ τὰ ὀνόματά τους μιά· δυὸ φορὲς. Κανεὶς δὲν τοῦ ἀπεκρίθη, λὲς κι' εἶχε περάσει ἀπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι τους θανατικὸ.

Τὸ πρωὶ, ἀπὸ τὰ ξημερώματα ἀκόμη, βῆκε ἔξω, καὶ πῆγε πρὸς τὸ περιβόλι. Μέσα στὸ μισόφωτο εἶδε σ' εἴκοσι βήματα πὼς κατὰ μαῦριζε κάτω ἀπ' τὴ γέφυρκα φτελῆ. Πλησίασε καὶ τὸ αἷμα του νεκροῦ. Εἶχαν σκοτωθεῖ τὴ νύχτα μέσα σὲ μιὰν σιωπηλὴ, φοβερὴ πάλι. Λίγο ξέμακρά τους βρισκόντουσαν ἕνα τσαπὶ κι' ἕνας κασμάς.

Ὁ γέρος δὲ βάσταξε τὴ σφοδρά, ἔπεσε ἄρρωστος. Ὅλοι βλέπανε πὼς πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του ἦτανε πιὰ τὸ δρεπάνι τοῦ θανάτου.

Ἦρθανε οἱ νυφάδες. Κλαίγανε, τὸν παρακαλοῦσαν:

Πατερούλη, πὲς πού εἶνε τὰ λεφτὰ;

Ὅμως αὐτὸς τίς κοίταξε μὲ κρύα, θολὴ ματιὰ.

—Ποιά λεφτὰ; Δὲν ἔχω λεφτὰ.

Καὶ τὴ νύχτα κατέβηκε πάλι ἐπάνω του ὁ λευκὸς ἄγγελος τοῦ Καλοῦ.

—Πὲς τους, τὸν παρακαλοῦσε, βλέπεις, πᾶει πιὰ, ὁ τάφος σὲ περιμένει. Λυπήσου τὰ παιδιά τουλάχιστο, εἶνε αἷμα σου, πὲς τους.

Ὅμως ἀπ' τὴν ἄλλη μερὶα στέκεται ὁ Δαίμονας.

—Μὴν ἀκούς τί σοῦ λέει τοῦ ψιθύριζε, τρελλὸς εἶσαι νὰ παραδώσεις τὰ λεφτὰ στὶς ξένες αὐτὲς θυγατέρες! Μὴν πιστεύεις, δὲν θὰ πεθάνεις. Μὴ λυπάσαι τοὺς γυιούς σου, λησιμόνησέ τους. Ὅ,τι γύρευαν τὸ βρῆκαν. Τί φταις ἐσύ;

Κι' αὐτὸς κουνούσε τὰ χέρια:

—Δὲν ἔχω λεφτὰ, ἀφήστε με! Δὲν ἔχω λεφτὰ!...

Κι' ἔφτασε τέλος ἡ τελευταία ὥρα. Μονάχος του τὸ κατάλαβε· τὸ στήθος του σφίχτηκε, σκοτεινίσαν τὰ μάτια του. Σήκωσε τὸ κοκκαλιάρικο χέρι του, κάλεσε τοὺς δικούς του, ἤθελε νὰ τοὺς φανερώσει τὰ πάντα, ὅμως ὁ θάνατος τὸν πρόλαβε.

—Ἐκεῖ... ἐκεῖ... ἔδειχνε πρὸς τὸ περιβόλι, ὅμως ἡ φωνὴ του ἦταν οβσυσμένη, κανεὶς δὲν κατάλαβε τίποτα· ἔοβυσε κι' ἡ ματιὰ του.

Ἀπομείναν οἱ δυὸ νυφάδες σὰν κουνουβάγιες. Μεγαλώνουν τὰ ἐγγόνια, μεγαλώνει κι' ἡ ἔχθρα ἀνάμεσα στὶς δυὸ οἰκογένειες. Κάθε νύχτα στὸ περιβόλι ἀνοίγεται

και νέος λάκκος—γυρεύουν τὰ λεφτά.

*Όμως αυτά μένουν πάντα εκεί. Μένουν παραχωμένα στο μαύρο χῶμα. Οἱ στρουγγυλές τούρκικες λίρες, οἱ λεπτοὶ μαχμουτιέδες, τὰ χρυσὰ λουδοβίκια, τὰ χρυσὰ δουκάτα. Εἶνε γεροὶ οἱ τοῖχοι τῆς λασπωμένης αὐλῆς καὶ τὰ σκεπάζει ἀπὸ ἐπάνω βαρεῖα πέτρινη πλάκα.

Μετάφραση: Α. ΑΡΓΗ

DE PROFUNDIS

ὦ, μὴ μοῦ λέτε πιά γιὰ ιδέες
γι' ἀγάπη ἀκόμα μὴ μοῦ λέτε.
Ἔτσι ὅπως ἔχω καταντήσει
κάλλιο ταιριάζει νὰ μὲ κλαίτε.

Χαρὲς ὑπάρχουν βέβαια ἀκόμη
μὰ δὲ μπορῶ νὰ τίς προσέξω
σ' ὅ,τι κι' ἂν πίστεψε ἡ ψυχὴ μου
εἶδα φριχτὰ πὼς ἔπεσε ἔξω.

Κι' ἔφυγε ἡ νιότη μου καὶ πάει
κι' οἱ κρόταφοί μου τώρα ἀσπρίζουν
κι' ἔφυγε ἡ νιότη μου καὶ πήρε
τὸ δρόμο αὐτῶν ποὺ δὲ γυρίζουν.

Κι' ἔφυγε ἡ νιότη μου κι' ἡ ὁρμὴ μου
καὶ πάει σὰν ὄλα τὰ μοιραῖα
κι' ἄς μὴν ἀσώτεψα σταγόνα
ἀπ' τὸν κλειστό τῆς ἀμφορέα.

Μόνο στὸ γύρισμα ἑνὸς δρόμου
ἕνα γλυκὸ σίμωσα στόμα
κι' ἕναν καημό, τὸν πιὸ μεγάλο,
τὸν πιὸ βαθύ κέρδισα ἀκόμα.

ὦ, μὴ μοῦ λέτε πιά γιὰ ιδέες
γι' ἀγάπη ἀκόμα μὴ μοῦ λέτε!
Ἔτσι ὅπως ἔχω καταντήσει,
ἂν μ' ἀγαπᾶτε, νὰ μὲ κλαίτε...

ΚΟΥΛΗΣ ΛΑΕΠΗΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΣΤΡΟΥΓΓΑ

Ἡ λέξη **στρούγγα**, ποὺ ὅλοι τὴ θεωροῦνε ξένη, δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴ λέξη **τρώγλη*** δηλ. πρὶν ἀπὸ τὸ συνεχικὸ τριβόμεγο φθόγγο-γ ἀναπτύσσεται ἕνας λαρυγγικός ν, ποὺ ἐπειδὴ κι ἀφ' ὧς εἶναι συνεχικός, κάνει τὸ κατοπινὸ τὸν γ σιγμικὸ **g**, γιὰ ξέμοιασμα.

Ἄλλα παραδείγματα ποὺ ἀναπτύσσεται λαρυγγικὸ ν πρὶν ἀπὸ τὸ γ μάζεψα ὡς τὴν ὥρα ἐτοῦτα: **μογιλάλος** > **μογιλάλος**, **φραγέλι** > **φραγγέλι**, **βιγλίζω** > **βιγγλίζω**, (ἀ) **σπαράγι** > **σπαράγγι**, **ἴγλα** > **ἴγγλα**, **λέγω** > **λέγγω**, **δεντρογαλιά** > **δρουγγαλιά** (Μπουντωνας), **φραγόσυκα** > **φραγγόσυκα**, **φραγοστάφυλα** > **φραγγοστάφυλα**, **λαγόνι** > **λαγγόνι**, **τρώγω** > **τρώγγω** (Καπαδοκία), **καταφύγι** > **καταφύγγι**, **ἀγουρίδα** > **ἀγγουρίδα**, (Θήρα), **ἀγωγρος** > **ἀγγουρος** (Κρήτη), **αἶγα** > **αἶγγα** (δεντροῖα, κίτρινη βιόλα), **πρόσφυγας** > **πρόσφυγγας** κτλ. Πολλὰ ἀπ' ἀφ' ἑαυτὰ κατόπι παραμοιάζοντας φθογγικὰ παρανοηθήκανε καὶ ξεγηθήκανε μετὰ τὴν παρετυμολογία λ.χ. **φραγγοστάφυλα**: **φραγοστάφυλα** κτλ. (γ' 173) **τάχα** ἀπ' τὸ **φράγκος**.

Ἡ **τρώγλη** > **στρούγγα** ἔτσι: τὸ ἀρχικὸ σ εἶναι τοῦ ἄρθρου (ΓΓΕ β', 169), ὃ φθόγγος ω (δηλ. ο) ἔγινε **ου** ἀπ' τὸ κατοπινὸ γ συγκρ. **ρώγα** > **ρούγα** (Κάλυμνο) **dogana** > **ντουγάνα** (Ἐφτάνησα) κτλ. καὶ τέλος σιωπήθηκε τὸ λ γιὰ ξέμοιασμα ἕνεκα τὸ προσημερινὸ ρ. Ὅπως δὲδ. στὸ **ἀντραλώνομαι** ⁽¹⁾ > **νταλώνομαι** (Ἀρτάκη, Θεσσαλονίκη: Θερακικὰ δ' 307) τὸ προηγούμενο ρ σωμαίνεται γιὰ ἀνομοίωση ἕνεκα τὸ παρακάτω λ, καὶ ὅπως στὸ **ἀγγράβανο** ⁽²⁾ > **ἀγγράβανο** (Κρήτη), τὸ ρ σωμαίνεται γιὰ τὸν ἴδιον λόγο ἕνεκα τὸ ἀκόλουθο ν, ἔτσι καὶ στὸ **στρούγγα** > **στρούγγα** σωμαίνεται τὸ λ ἕνεκα τὸ προηγούμενο ρ γιὰ ἀνομοίωση.

Στὴν ἀρχαία Κοινὴ μαζί με τὰ μέ-η ἀττικά ὑπάρχανε καὶ οἱ τύποι μέ-α, λειψανα δωρικὰ λ.χ. ἡ **κίχλη** καὶ ἡ **κίχλα**, ἡ **ζεύγλη** καὶ ἡ **ζεύγλα**, ἡ **ομίχλη** καὶ ἡ **ομίχλα**, ἡ **τρίγλη** καὶ ἡ **τρίγλα**, ἡ **στρέβλη** καὶ ἡ **στρέβλα**, ἡ **ρίνη** καὶ ἡ **ρίνα**, ἡ **θέρμη** καὶ ἡ **θέρμα** κτλ. Ἀπ' ἀφ' ἑαυτὰ στὴ νέα ἑλληνικὴ ἐπικρατήσανε προπάντων οἱ τύποι μέ-α: ἡ **ρίνα**, ἡ **ἀμούχλα** ἢ **ζεύλα** κτλ. Ἐπειδὴ στὸν πληθυντικὸ καὶ τὰ μέ-α καὶ τὰ μέ-η ἔχουνε τὶς ἴδιες κατάληξεις, γι' ἀπὸ πολλὰ ἀρχαιότερα μέ-η, ὅταν ἀνταμόνιαι σιτοῦς τύπους τοῦ πληθυντικοῦ μετὰ-α, σχηματίζοντε κατόπι κτλ. ἀφ' ἑαυτὰ τὸν ἐνικό τους μέ-α, δηλαδὴ σύμφωνα μετὰ τὸ σῆμα: **οἱ ρίνες** ἢ **ρίνα**, εἶπανε καὶ ἡ **γλήνη**—**οἱ γλήνες** > ἡ **γλήνα**, ἡ **κρήνη**—**οἱ κρήνες** > ἡ **κρήνα**, ἡ **μερσίνη**—**οἱ μερσίνες** > ἡ **μερσίνα**, καὶ καθέξῃς: ἡ

(1) Ἐντρανὴς (Νικητ. Εὐγεν. 4,10), **ἐντρανίζω** (Εὐσταθ. 259,18) > **ἀντραλίζομαι** (ἀνομοίωση) καὶ **ἀντραλώνομαι** > **νταλώνομαι** (ζαλίζομαι).

(2) Ἀγγράβανο > ἀγγράβανο > ἀγγάβανο.

ἄχνα ἄντις ἢ ἄχνη, ἢ ἀμούργα ἄντις ἢ ἀμόργη, ἢ ἀρχάνα ἄντις ἢ ἀράχνη, ἢ δοκάνα ἄντις ἢ δοκάνη, ἢ δούλα, ἢ βρακοζώνα, ἢ κορώνη > ἢ κουρούνα, ἢ κάπνα, ἢ κοίτα, ἢ κλώνα, ἢ λεύκα, ἢ μολόχα, ἢ πέρικα, ἢ στοίβα, ἢ σφεντόνα, ἢ καλύβα, ἢ ἀξίνα, ἢ χελώνα, ἢ δαμάλα, ἢ σμίξα, ἢ λαγάνα, ἢ τολύπη > ἢ τουλούπα, ἢ γρώνη > ἢ γούρνα, ἢ μαστίχα κτλ.

Ἔτσι τὸ η τῆς τρώγλης γίνεται α στὴ **στρούγγλα** ἀπὸ τὸν πληθυντικό.

Τῆ λέξη **στρούγγλα** τὴ μεταχειρίζονται ὅλοι οἱ βαλκανικοὶ λαοί, μὰ ὁ ἑλληνικὸς τύπος: **στρούγγλα** δείχνει πὼς γίνεται ἀπὸ τὸ **τρώγλη** καὶ λοιπὸν εἶναι ἑλληνική.

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

I. ΜΠΟΥΝΙΝ

ΣΕ ΜΙΑΝ ΑΜΑΡΤΩΛΗ

Στῆς ζωῆς σου τὸ πλακόστρωτο
Μὲ τ' ἀκάθαρτα τὰ ρεῖθρα
Θὰ κυλήσουνε τὰ δάκρυα μου
Σὰν βροχὴ χρυσή...

Θὰ σὲ λούσουνε τὰ δάκρυα μου
Καί, σὰν ἀπὸ κολυμπήθρα,
Παναγία, ἀγνή καὶ ἀμωμη
Θὰ προβάλλεις σύ!

Τὸ στεφάνι, ποὺ δὲν φόρεσες,
Φωτοστέφανο θὰ γίνει.
Καὶ λωρίδες θάναι ὁ ἴσκιος σου
Ἄσπρες, φωτεινές,

Τὰ ἐξανθήματα τῆς σάρκας σου
Θὰ εὐωδιάσουνε σὰν κρίνοι.
Φύλλων θρόισμα θὰ σβύσουνε
Τ' ἄγριου πάθους σου οἱ κραυγές...

Καὶ στὸν κόρφο σου, ποὺ στάλαξε
Ἐμπρο—ἀντί γιὰ μάννας γάλα,
Θάρθουν ἄνδρες δαφνοφόροι,
Ὅπως σὲ βωμό,

Νὰ στηρίξουν τὸ κεφάλι τους
Κουρασμένο ἀπὸ μεγάλα
Δημιουργήματα, αἰσθήματα
Κι' ἀπὸ στοχασμό.

Ἄπ' τοὺς δρόμους, ὅπου σ' ἔρριξε
Μιά κακούργα Πολιτεία
—Πῶχει τὴν δικαιοσύνη
Σκόπιμα τυφλή—

Θ' ἀνεβαῖς ψηλὰ στοῦ πνεύματος
Τὰ ἡλύσια πεδία
Καὶ μὲ τ' ἄστρα θ' ἀνταλλάξεις
Μουσικὸ φιλί...

Στῆς ζωῆς σου τὸ πλακόστρωτο
Περπατώντας θὰ κραδαίνει
Συγχορδίες ἀναστάσιμες
Ἄνοιξη χρυσή.

Καὶ τὸ θαῦμα—νά το, ἔγινε!
...Φθάνει μοναχὰ θλιμμένη
Μὲ τὰ δάκρυα μου νὰ ἔχυνες
Κι' ἕνα δάκρυ σύ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

Η ΕΡΕΥΝΑ ΜΑΣ

ΑΠΑΝΤΟΥΝ:

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ κ. ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

—Οἱ διάφορες φιλοσοφικὲς καὶ κοινωνιολογικὲς θεωρίες μῆτε βλάπτουν ποτέ, μῆτε ὠφελοῦν τὴν ποίηση. Μόνο τὴν ἐπηρεάζουν. Γι' αὐτὸ ἡ ποίηση ἐνῶ εἶναι ἀνεξάρτητη κ' ἔχει πάντα δική της αὐτοτέλεια, ἐρημνεύει κιόλας τὴν ἐποχὴ της. Ἔτσι ἀπ' τὴ μιὰ μεριά ἡ ποίηση εἶναι αἰώνια, κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη περπατᾷ μαζί με τὴν ἐξέλιξη τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ ἔρωτας τῶν ἀρχαίων, ὁ δυνατός, γεμάτος ρώμη, ὑγεία καὶ πρωτόγονη ὀρμή, δὲν εἶναι ὁ ἴδιος ἔρωτας ὁ λεπτός, αἰσθηματικός, πνευματικός καὶ ἐξαυλωμένος τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ λυρισμὸς τοῦ τὸν ὕμνει εἶναι τώρα ἀλιώτικος ἀπὸ τὸ λυρισμὸ τοῦ Ἀλκαίου καὶ τῆς Σαπφῶς. Ἀδὰ ὅλα μπορεῖ νὰ τὰ ξεδιαλύση μιὰ κριτικὴ μεθοδολογημένη ποὺ τὰ ποιητικὰ ἔργα θὰ τ' ἀντιζυγιάζη καὶ θὰ τὰ συνταιριάζη, μιὰ κριτικὴ ποὺ νὰ χαρακτηρίζη καὶ νὰ δείχνη τὰ γνωρίσματα καὶ τὴν τεχνικὴ θέση τοῦ ἔργου, κ' ὄχι κριτικὴ ὑποκειμενικὴ, τοῦ μ' ἀρέσει δὲ μ' ἀρέσει. Ἡ κριτικὴ αὐτὴ θὰ δείξη πὼς ὁ πεζὸς λόγος διαφέρει ἀπὸ τὸν ποιητικὸ καὶ δὲν μπορεῖ ποτέ νὰ τὸν ἀντικαταστήση. Ὁ πεζολόγος κ' ὁ ποιητὴς—ἔστω κ' ἀνταγωνισμένοι στὸ ἴδιο πρόσωπο—εἶνε καλλιτέχνες μὰ ποὺ οἱ δρόμοι τοὺς πᾶνε χωριστά. Ὅταν ἡ μιὰ τέχνη ἀνακατευθεῖ στὰ βήματα τῆς ἄλλης σκοντάφτει καὶ πέφτει.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ κ. I. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

—Δὲν ξέρω ἂν μπορεῖ νὰ δοθεῖ μιὰ κατηγορηματικὴ ἀπόκριση στὰ στὰ ἐρωτήματα, ποὺ περιλαβαίνει ἡ ἐρευνά σας. Ἐγὼ τουλάχιστο βρίσκω, πὼς τὰ ζητήματα, ποὺ ἀγγίζουν καὶ πολὺπλευρὰ εἶναι καὶ γενεστά, τόσο, ποὺ νὰ χροιάζεται νὰ πάρει κανεὶς πολλὲς στάσεις ἀπέναντί τους, γιὰ νὰ καταφέρει νὰ τὰ κοιτάζει ὁποσδήποτε στὸ σύνολό τους. Ρωτᾷτε πρῶτα-πρῶτα, ἂν οἱ «μεταπολεμικὲς» κοινωνιολογικὲς θεωρίες ὠφέλησαν ἢ ἐβλάψαν μὲ τὴν ἐπίδρασή τους τὴν λογοτεχνία μας. Νομίζω, πὼς ὅ,τι γενικὰ ἰσχύει γιὰ κάθε θεωρία, μπορεῖ νὰ ἰσχύει καὶ γι' αὐτές. Μιὰ θεωρία βλάπτει τὴ λογοτεχνία, ὅταν γίνεται μοναδικὸς τῆς σκοπός, δίνοντας στὸ πνευματικὸ δημιούργημα τὸ χαρακτῆρα ἔργου πολεμικῆς καὶ ταράζοντας τὸ ἰσοζύγισμα, ποὺ ἀναγκαῖα πρέπει νὰ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν οὐσία καὶ στὴ μορφή. Ὁ λογοτέχνης ἐνδιαφέρει κυριώτατα ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς μορφῆς, τῆς ἔκφρασης, ποὺ δὲν ἀπαρτίζεται μονάχα ἀπὸ ἐξωτερικὰ κ' ἐπιφανειακὰ στοιχεῖα, μὰ ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῆς ὑπαρξῆς του. Ὅταν τὸ περιεχόμενο συγκεντρώνει τὴν περισσότερη φροντίδα καὶ προσοχή, ἢ προσπάθεια τῆς μορφικῆς ἐντέλειας καθυστερεῖ καὶ τὸ λογοτέχνημα γερμίζει ἀπὸ τὸ ἐπικαιρικὸ καὶ προσωρινὸ στοιχεῖο, ποὺ εἶναι πολὺ φυσικὸ ν' ἀδυνατίσει, νὰ παλιώσει καὶ ν' ἀχρηστευθεῖ ὀλίγοτελα μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, ἀντίθετα πρὸς τὴν «τελιωτικὴ» μορφή, ποὺ ἀνήκει

στην αιωνιότητα. Από την άποψη τούτη βρίσκω, πώς πολλοί από τους λογοτέχνες μας έγραψαν «μπροσούρες» κοινωνιολογικής πολεμικής, ακαταστάλαχτες τὸ περισσότερο στὸ βάθος, ἀμελημένες στὴν ἔκφραση, καταδικασμένες πολὺ σύντομα νὰ παλιώσουν, ἂν δὲν παλιώσανε πιά. Ὅσοι ὡς τόσο κινήθηκαν ἀπὸ τὶς θεωρίες τούτες, χωρὶς καὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ «νόημα» τῆς τέχνης, μᾶς πρόσφεραν ἔργα «βεβιωμένα καὶ βιώσιμα». Συνολικά, δὲ βρίσκω καμμιά κίνηση ἰδεῶν νὰ βλάφτει. Μὲ τὴ διαφορά, πὼς μονάχα οἱ γνήσιοι καὶ πραγματικοὶ δημιουργοί, μποροῦν νὰ τῆς δώσουν τὴν ἀρμόδια καλλιτεχνικὴν ἔκφραση.

—Ὅχι, τέτοια κριτικὴ δὲν τὴν βλέπω. Κριτικὲς προσπάθειες φανερόνται ἐδῶ κι' ἐκεῖ, καὶ καλὲς καὶ κακὲς, καὶ μοχθηρὲς καὶ προσωποληπτικὲς καὶ ἀνυστερόβουλες. Μὰ ὁ κριτικὸς, ποὺ θὰ μπορέσει νὰ μᾶς μπάσει σὲ μιὰ σωστὴ ἀξιολογικὴ κατάταξη τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων μας, δὲν ἔχει φανεῖ. Ἡ κριτικὴ τὸ περισσότερο κινεῖται ἀπὸ τὰ παρασκηνία ἢ πηγαίνει ἀπὸ ἀνεραμάτιστες, ἀνοδηγήτες καὶ χωρὶς ἔσωτερικὸ περιορχόμενο «ἀγαθὲς προθέσεις». Μὰ ἡ κριτικὴ εἶναι περισσότερο ἐπισημὴ καὶ λιγώτερο τέχνη. Στὸν τόπο μας εἶναι σχεδὸν μονάχα «ὄραιο-λογία», «ἀσημαντολογία», «δοκησιοσοφία» καὶ «ναρκισισμὸς» τοῦ κριτικοῦ.

—Τί νὰ σᾶς πῶ γὰρ τὴν ποίηση; Τὸ ἐρώτημά σας ἔχει κι' ἄλλοτε συζητηθεῖ, χωρὶς νὰ βρεθεῖ μιὰ ἱκανοποιητικὴ ἀπόκριση. Ἄντι νὰ χάνουμε τὸν καιρὸ μας σὲ κουραστικὲς ἀπεραντολογίες, αἶς κοιτάζουμε τὴν πραγματικότητα: ἡ ποίηση δὲν ἀνταποκρίνεται σὲ καμμιά, κανενὸς εἶδους ἀνάγκη καὶ γι' αὐτὸ δὲ διαβάζεται. Οἱ πιστοὶ τῆς ὄλο καὶ λιγοστεύουν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὶὰ πληθαίνουν οἱ στιχοῦργοι. Δείχνει καὶ τοῦτο σὲ πόση ἀνυποληψία ἔχει πέσει τὸ εἶδος. Ὁ καθένας τὸ καταπιάνεται χωρὶς σεβασμὸ καὶ μὲ τὴν ἀλαφρότερη συνείδηση τοῦ κόσμου. Γιὰ τὸν τόπο μας μποροῦμε νὰ ποῦμε, πὼς περάσαμε τὴν «ποιητικὴ» περίοδο καὶ πὼς μπαίνουμε πιά στὸ ὄριμασμα, ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὴν πεζογραφία κι' ὄχι μὲ τὴν «πεζολογία», ὅπως εἶναι ἡ σημερινὴ μας ποίηση στὰ περισσότερα φανερώματά της. Τί θὰ γίνῃ ἀργότερα; Φαντάζομαι, πὼς ἡ πνευματικὴ μας καλλιέργεια θὰ μᾶς ὀδηγήσει στὴ δημιουργία ἐνὸς διαλεχτοῦ κοινοῦ, ποὺ θὰ αἰσθάνεται τὴν πραγματικὴ, ἀληθινὴ, ὄχι «ἐρμαφροδίτη» ποίηση καὶ ποὺ θὰ ζεσταίνεται μὲ τὴ συμπάθεια καὶ τὴ στοργὴ του τὴ δημιουργικὴ φαντασία μερικῶν ἀνθρώπων, τῶν «γνησίων» ἐκείνων, ποὺ σὲ κάθε ἐποχὴ αἰσθάνονται, στοχαζόνται κι' ἐκφράζονται μονάχα σὰν «ποιητές».

Η ΝΕΑ ΠΟΙΗΤΡΙΑ κ. ΜΑΡΙΚΑ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

—Οἱ μεταπολεμικὲς θεωρίες, μπορεῖ νὰ μὴν ὠφέλησαν ἢ νὰ μὴν ἔβλαψαν τὴ λογοτεχνία μας αἰσθητά, ἐπέδρασαν ὅμως σ' αὐτὴν καταφάνερα.

Ἡ Μαρξιστικὴ μάλιστα, ποὺ ὡς τὴν ὥρα εἶναι ἡ μόνη ξεκαθαρισμένη κοινωνιολογικὴ θεωρία, ἄφησε βαθειὰ χνάρια στὴ μεταπολεμικὴ τέχνη: Οἱ νέοι ποὺ ὕστερα ἀπὸ τὸ παγκόσμιο μακελειὸ ριχτήκανε ἀνεραμάτιστοι στὸν ἀναδημιουργικὸ ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἦταν φυσικὸ νὰ ζητή-

σουν νέα ἐπίπεδα γιὰ νὰ ἐκδηλωθοῦν. Τώρα, ἂν ἡ τάση αὐτὴ τῶν μεταπολεμικῶν ἀνθρώπων ὠφέλησε ἢ ἔβλαψε δὲν μπορεῖ ἀκόμη κανεὶς νὰ ξαίρει. Ἐξαριτάται ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τὴν ἀσπάστηκαν καὶ κατὰ πὼς τὴν ἀντελήφθηκαν ὁ καθένας.

—Κριτικὴ, ἢ καλλίτερα κριτικοὶ ὑπάρχουν πολλοί, ἱκανοὶ μάλιστα «νὰ δώσουν τὴν πραγματικὴ ἀξία καὶ θέση σ' ἕνα ἔργο ποὺ πρωτοφανερόνεται». Τὸ μόνον σημεῖο στὸ ὁποῖο σκοντάφτει τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς τέχνης, εἶναι ὅτι ὁ καθένας κρίνει σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς καὶ τὶς ἀντιλήψεις του καὶ δὲν θέλει ποτὲ νὰ βγεῖ ἔξω ἀπ' τὸ πλαίσιο τοῦ αὐτοῦ.

—Ποίηση καὶ πεζὸς λόγος μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν θὰ μπορέσουν ποτὲ ν' ἀφομοιωθοῦν. Θὰ συμβαδίζουν ὅμως πάντα. Γιατὶ οἱ ἀληθινοὶ δημιουργοὶ εἴτε πεζὰ γράφουν εἴτε ἔμμετρα, εἶναι καὶ μένουν πάντα ποιητὲς μὲ τὸ πιὸ πλατὺ νόημα τῆς λέξης. Πόσα καὶ πόσα στιχοῦργήματα δὲν ἔχουν καμμιά σχέση μὲ τὴν ποίηση, τὴν καθ' αὐτὸ ποίηση, καὶ πόσα πεζογραφήματα δὲν διαπνέονται ἀπὸ μιὰν ἀνώτερη ποιητικὴ διάθεση!

Οἱ τάσεις κάθε ἐποχῆς εἶναι παροδικὲς κι' ἡ ποίηση δὲν θὰ πάψει ποτὲ νὰ ἐκφράζει τὰ λεπτότερα συναισθήματα τοῦ ἀνθρώπου μ' ὅποιον ἄποτε μορφή κι' ἂν ἐκδηλώνεται γιὰτὶ θὰ κλείνει πάντα μέσα της τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ του.

ΣΗΜ. ΞΕΝ.—Μὲ τὶς σημερινὲς ἀπαντήσεις ποὺ εἶναι καὶ οἱ τελευταῖες κλείνει καὶ ἡ ἔρευνα τοῦ περιοδικοῦ. Σ' ἐπόμενο φύλλο θὰ γίνῃ ἀνασκόπηση στὶς γνώμες τῶν λογίων οἱ ὁποῖοι ἀπήνησαν σ' αὐτὴν.

ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΣΟΝΕΤΤΟ

Στὰ χέρια μου θὰ σὲ λικνίσω ἀ-
(γάλι
σὰ ζέφυρος ποὺ πνέει σιγαλινὸς
ἀπὸ ξανθό, φυκόστρωτο ἀκρογυάλι
καὶ σὰν ἀχὸς κιθάρας μακρινός,
Ἄπὸ μιὰ χώρα ξεχασμένην, ἄλλη.
Θὰ λάμπει ἀπάνωθὲ σου ὁ οὐρα-
(νός
γεμάτος ἄστρα, ἢ θάλασσα μεγάλη
μπροστὰ σου, ἕνας ὀρίζων φωτει-
(νός...
Κι' ἐσὺ μέσα στὰ χέρια μου παρ-
(μένη.
ἀπ' τὸνειρο τὸ πιὸ μεθυστικὸ,
ἔξαφνα θὰ εὐπνᾶς ἀλαφιασμένη,
θὰ κοιτάζης μὲ μάτι ἐκστατικὸ.
Θὰ σφίγγω τότε τὸ ζεστὸ κορμί σου
καὶ θὰ σοῦ λέω «ἀγάπη μου κοι-
(μήσου!».
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΡΗΓΑΣ

ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ...

Τοῦ κάκου πάλι μοῦ κεντᾶς τὴ μα-
[τῶμένη μου καρδιά
ποὺ ἀπὸ τὴ λήθη δύσκολα πολὺ
[γιὰ νὰ εὐπνήση,
ζῆ σὲ μιὰ ἀπέραντη σιωπῇ, σὲ
[μιὰν ἀτέλειωτη νυχτιά,
ὅπου τὸ φῶς μίᾶς νέας χαρᾶς δὲν
[φτάνει γὰ φωτίση,
Τοῦ κάκου πάλι μοῦ θυμᾶς τ' ἀ-
[πλημένα τὰ παλῆα
—τροπάρια νεκρώσιμα στὸ μα-
[ραμένα νειάτα—
οἱ ἀνάμνησες σ' ἄδειες καρδιές,
[σπασμένα μοιάζουνε βιολιά
καὶ στὸ χεῖμῶνα τοῦ ἔρωτα πένθη-
[μη σερενάτα!..

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΔΙΑΚΑΚΟΥ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΣΤ. ΞΕΦΛΟΥΔΑ : «Εΰα», (μυθιστόρημα).

Ο κ. Ξεφλούδας στο νέο του βιβλίο, το τρίτο στη σειρά, συνεχίζει με το πρωτότυπο στυλ της αυτοψυχοβιογραφίας ή του έσωτερου μονολόγου, την περιγραφή του ψυχικού μυθιστορήματος των ανθρώπων που ζούν κλεισμένοι μέσα στον ίδιο τον έαυτό τους.

Οι άνθρωποι του, δεν κινούνται και δεν ενεργοούν συνειδητά. Άλλα ούτε και άσυνειδητα. Μιά μέση ψυχική κατάσταση, μεταξύ συνειδησης και άσυνειδητου, ρυθμίζει την κίνησή τους. Είναι πλάσματα που αγωνιούν να νικήσουν την ίδια τους άδυναμία, μά που ένα σκοτεινό χάος τους κρατά άρχως σε μιά άβουλία.

Η Εΰα, το κεντρικότερο πρόσωπο του βιβλίου του—που δεν μπορεί να του δώσει κανείς ένα σωστό χαρακτηρισμό λογοτεχνικού είδους—είναι μιά φυματική γυναίκα που περιπλανάται από σανατόριο σε σανατόριο ζητώντας να νικήση τη φριχτήν άρρώστεια που της μαδά τη ζωή.

Η χαρά του τίποτε, ή αγάπη για όλο τον κόσμο, ή ήδονη του πόνου, ή εύτυχία του ήλιου, είναι τα ιδανικά που την παρασύρουν σε μιά διαρκή όνειροπόληση.

Η Εΰα, είναι το πλάσμα που άναζητά διαρκώς τη ζωή στις πτυχές του ίδιου της έαυτου, που σιγά-σιγά φεύγει. Η τραγωδία είναι ότι η Εΰα αγαπά... Ο Παύλος είναι το όνειρο των όνειρων της, ή επιθυμία των επιθυμιών της. Ένα πλάσμα κι αυτός που της μοιάζει καταπληχτικά. Είναι κι αυτός γιομάτος από όνειρα που φέρουν θλίψη. Καί, περισσότερο, είναι γιομάτος από τον πόνο της αγάπης του που του ξεγλυστρά σιγά, άθόρυβα, άνταισθητα σχεδόν μέσα άπ' τα χέρια του για να του φύγη όλοτέλα κάποτε μαζί με την ψυχή της.

Άνταμώνουν συχνά. Άνταμώνματα που φέρουν τα οίγια της ζωής και του θανάτου, άνάμικτα. Κι' ενώ έχουν κι' οι δυο στα χέρια τους ό,τι πόθησαν, μιά θλίψη άόριση άκινητεί μέσα τους και τους γεννά τον πόνο, καθώς άναζητούν έκείνο που δεν έχουν.

Έτσι, ως το τέλος, ζούν και λατρεύονται τα δυο αυτά πλάσματα, φιλοσοφώντας για τη ζωή και άναζητώντας μάτια την πραγμάτωση των όνειρων τους.

Ο κ. Ξεφλούδας διηγείται άδρά, άβίαστα και σε μιά γλώσσα στρωτή κι' ώραία. Η διήγησή του καταντά μουσική και οι λέξεις του νότες. Διηγείται ακόμα έμμεσα και με τη γλώσσα της ψυχής. Η καρδιά κι' ο έγκέφαλος δεν έχουν θέση στο βιβλίο του. Κάπου-κάπου τα λόγια του παίρνουν έναν τόνο μεταφυσικής έννοιας. Άλλού φιλοσοφικής. Πολύ σπάνια όμως αυτό συμβαίνει. Κύρια άνορεύσει από τον συναισθηματικό κόσμο των προσώπων που κινεί, το πιο άκαταστάλαχτα αισθήματα, τα προεκτείνει ως την λογική και άφίνει στον άναγνώστη τα συμπεράσματα.

Ο Ξεφλούδας στην «Εΰα» παραμένει πιστός συνεχιστής μιάς όλοτέλα δικής του φιλολογίας. Έξω από τον έσωτερο κόσμο του δεν άποφασίζει ακόμα να βγεί για ν' άντιλήψη το πλατύτερο νόημα της ζωής και να δοκιμάση την δημιουργία του άντικειμενικώτερα. Να ζημιώνεται τάχα μ' αυτό δημιουργικά;

Ο δημιουργός, είναι ή άλήθεια, πώς πρέπει να φτιάχνη πρόσωπα ξένα προς τον έαυτό του και όχι να εκφράξη διά μέσα ενός ήρωα τον έαυτό του. Άλλά άλήθεια είναι και ότι από το διάβασμα των καλλιτέρων δημιουργημάτων, έκείνο που μένει βαθείά μέσα μας δεν είναι ένας μύθος, μιά νοσταλγία, ένας άτομικός πόνος, μιά θλίψη άνεξάλειπτη, ένα πάθος, μιά χαρά.

Έκείνο που μας μένει για πάντα είναι πάντα ένα πρόσωπο που το βασανίζει μιά έλλειδα, δυο άσπρα χέρια που σφίγγονται, ένα τετράγωνο φωτός, ένα άρωμα, μιά γεύση, κάτι λιγώτερο ίσως κατά την έκφραση του Duhamel.

Αυτό το «κάτι λιγώτερο» άπομένει και από το βιβλίο του Ξεφλούδα, ένα βιβλίο μέσα στο όποιο βόισκει μελετώντας το τις άδυναμίες της ψυχής σου και άναγνωρίζεις τον άγνωστό σου έαυτό.

ΤΑΣΟΥ ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ : «Οι πολιορκημένοι της ζωής», (Ρομάντζο).

Ο κ. Τσιμπούκης φαίνεται νάναι νέος. Άκόμη φαίνεται νάναι ένας διανοούμε-

νος με συναισθηση του προορισμού του. Γιατί, ο κ. Τσιμπούκης στο νέο του βιβλίο παθαίνεται κυριολεκτικά για τις δοκιμασίες των διπλών του. Το θέμα του ρομάντσου του «Οι πολιορκημένοι της ζωής» είναι παρμένο μέσα άπ' την ίδια τη ζωή και οι τύποι που κινεί μέσα σ' αυτό άνθρωποι που τους άνταμώνει κανείς σε κάθε βήμα του.

Η Ζηνοβία, ο άντιπροσωπευτικώτερος τύπος της γυναίκας που έχασε την ήθικη ίσορροπία της από την άστοργία μερικων όνταριων που πήραν τον ρόλο προστάτου της κι' έμμεταλλεύθηκαν την εύπιστία της, και ο Παντελής, ο άντιπροσωπευτικώτερος τύπος του άντρα που του άφαίρεσαν τον άνδρισμό οι χαλεπές περιστάσεις της ζωής και ή άνάγκη μιάς καθημερινής ύποταγής στους κατά συνθήκην άνωτέρους του, είναι τα κεντρικά πρόσωπα της άφήγησής του, τα πρόσωπα που δίνουν τον παλμό και μεταδίδουν την συγκίνηση στον άναγνώστη και που ο συγγραφέας—εύσυνείδητα ή άσυνείδητα—τους έδωσε δυο περίφημους ρόλους.

Αυτά τα δυο πρόσωπα, μαζί με ώρισμένα άλλα, κινούνται και ζούν μέσα σε μιά διαρκή άτμόσφαιρα παρεξηγήσεως, άσυνεννοησίας, κατατρεγμού άπ' τη μοίρα και βασάνων.

Είναι οι «Πολιορκημένοι της ζωής» που δεν προφταίνουν να χαρούν την ίδια τη ζωή τους, περωρισμένοι μέσα στον κλοιό των πιο χαμηλών παθών.

Ο κ. Τσιμπούκης ξέρε να διηγείται. Με ένα όμως μεγάλο μειονέκτημα. Μιμείται τρομερά τον παλιό Καστανάκη, τον Καστανάκη, των «Ποιγητών», τον ένσυνείδητα στρωφό και περιτεχνο. Περίεργο φαινόμενο, που τον ζημιώνει όσο δεν φαντάζεται, γιατί του άποκλείει την «προσωπικότητα» στο στυλ.

Και είναι κοίμα ένας νέος σαν τον Τσιμπούκη, που ξεχωρίζει και ύπόσχεται πολλά με το έργο του, να δανείζεται το λογοτεχνικό του ύφος.

ΠΑΝΟΥ ΗΛ. ΣΑΜΑΡΑ : «Στον άγνωστο δρόμο», (Ρομάντζο).

Ο κ. Σαμάρας είχε λίγα λεπτά για πέταμα και πολλή φιλοδοξία για επίδειξη. Και έτύπωσε ένα βιβλίο—νάταν τουλάχιστον καλοτυπωμένο—για να μάς σεβίρη το άσπαιρον πνεύμα του και την πολύτιμη δημιουργία του.

Το βιβλίο του το άφιερώνει «μ' εύγνωμοσύνη στον κ. Μ. Μιχαλόπουλο, τον άνθρωπο που του άνοιξε το δρόμο της λογοτεχνίας».

Έχω την άτυχία να μη γνωρίζω τον κ. Μιχαλόπουλο. Πάντως αν στον τόπο μας ύπήρχε άστυνομία για τους φιλολογικούς έγκληματίες, θα τον κατέδιδα σ' αυτήν ως ήθικό άιτουργό του «έγκλήματος» του κ. Π. Σαμάρα που φέρει τον Σέρλοκ-χολμικό τίτλο «Στον άγνωστο δρόμο».

Το ξέρω πως ή άγανάκτηση με παρεκτρέπει και βεβηλώνω την αξιοπρέπεια της κριτικής με την ειρωνεία. Ωστόσο σάς παρακαλώ να...μην άγανακτήσετε αν μπρο η ε διαβάζοντας τα παρακάτω άποσπάσματα, που φέρνω στην τύχη άπ' το ύπο κρίσει βιβλίο του νέου κ. Σαμάρα:

«Το ρυθμικό λίκνισμα του χορού τους πάνω στο γαλιστερό τεραίν, το κορμί της Μαίρης που τόσφιγγε στην άγκαλιά του κι' έκείνο κολλούσε πάνω του πιο πολύ, το άρωμα της, έκείνα τα μάτια τα όλομαυρα που γυάλιζαν πειώτερο όταν τ' άντικρυζε από τόσο κοντά, τα μαλλιά της με τις κανονικές τους σάλιες (!) τον άνέβασαν σ' ένα όνειρο ψηλό (!) πολύ ψηλό, που ζητούσε να γαντζωθεί άπ' τ' άστέρια !

Κι' άλλου:

»Ίσως δυσπιστεί κανένας μπροστά σ' ένα τέτοιο έρωτα, την έποχη που ή ύλη καταπατάει κάθε αισθηματικό δημιουργημά κι' όρθώνει τα σπλάχνα (!) της πραγματικότητός της. Κι' όμως είναι τέτοιες ύπάρξεις μέσ' στα κοινωνικά κύματα (!!).

Κι' άλλου άκόμη:

»Υστερα βυθίστηκαν κι' οι δυο σε σκέψεις, με τα φρύδια άνασχηκόμενα (!) και τα μάτια χαρφομένα σ' ένα σημείο.

Κι' ένα τελευταίο:

»Όσο ο ουρανός ήταν βαρύς, γεμάτος πιασωμένα σύννεφα. Όσο ή ώρα περνούσε το θεήνημα της φύσεως δυνάμωνε μαζί με το ούρλιασμα του άέρα και τις άστρα-

πές, που πύρινες με γυρλισμούς (!...) ξέσχιζαν το κενό». Πρός Θεού. Πιάστε τον!

MIX. ΧΑΝΝΟΥΣΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

ΒΕΡΝΕ Γ Γ—ΜΠΕΡ: «Ο ΦΟΝΟΣ ΜΟΥ», Θ. Κοτοπούλη.

Οι δυο αυτοί βουλευαδριέροι πάντοτε μου άρέσανε και τους έχουν ευνοήσει ξεχωριστά και οι δυο μας οι πρωταγωνίστριες. Όμως ήταν καλοί μονάχα στις δυο πρώτες πράξεις. Ύστερα φέρονανε ζαλή και κούραση.

Ο «Φόνος μου» όμως αλήθεια γράφτηκε με διάθεση πρώτης γραμμής. Και οι συγγραφείς δεν γράφουν σαν τον περασμένο καιρό. Μιά φορά που ό σκοπός τους είναι ή άπλή επιτυχία, προσαρμόζονται κάθε τόσο στην τεχνολογία που επιβάλλει σε κάθε στιγμή ή «μεγάλη» Τέχνη και βρίσκουνε τρόπο ν' ανανεώνονται στην επιφάνεια και σ' αυτή την κομωδία στηριχθήκανε και στην επικαιρότητα και μιλήσανε στην καρδιά του κόσμου και πετύχανε ακριβώς αυτό, να ικανοποιήσουν την επιθυμία της ανώδυνης της σάτυρας, που άρέσει πάντα και που δεν κουράζει και το μυαλό.

Μιά σκηνή μάλιστα με τους ενόρκους πάει να γίνει κάτι τι καλύτερο από Βερνέι—του Μπερ βέβαια θά είναι—και ή σκηνή αυτή παίχθηκε θαυμάσια. Τόσο άνθρωποι—μαζεμένοι και ό καθένας τους ξεχωριστά—ήταν πολύ καλοί. Η Μαρίκα την πρόσεξε, και δίκαια στο άνεβασμα, γιατί ήταν επικίνδυνη άν δεν παιζότανε καλά. Ώσοτό όμως είναι να σημειώσω τώρα τα όνόματα του Γεωργόπουλου, του Βάλα, του Άρη του Βλαχόπουλου του Ζωγράφου που ήταν οι καλύτεροι. Χάρηκα τό Σπύρο τό Μουσούρη (χαρακτηρίστας είναι λοιπόν και καλός).

Μά ή Μαρίκα—θαύμα!—Είναι αφάνταστο πώς ξέρει ή εξάισια πρωταγωνίστρια να παίζει κομωδία!—Παρακαλώ, να μη θυμώσει κανείς θεατρίνος. Τους έχω πάντα στο νου μου και στην καρδιά μου και δεν θά τους άρνηθώ ποτέ καμιά τους επιτυχία—και την πιο μικρή.—Άλλά ή Μαρίκα παίζει ανώτερα, άπολύτως ανώτερα από τον καθένα ήθοποιό μας. Σκάλες πιο κάτω είναι οι άλλοι, ή, πιο ευγενικά, σκάλες πιο πάνω ή Μαρίκα. Η ψυχή μου είναι μαζί της έρωτευμένη. Έχεινή δημιουργεί άπάνω στη σκηνή τό αισθητικό γεγονός που λέγεται ήθοποιία. Παρηγοριέμαι και γίνομαι ευτυχισμένος. Τό ιδανικό της τελειότητας τό βλέπω έδώ, μπροστά μας, ανάμεσό μας! Η Μαρίκα!

ΠΕΡΣΑΙ—«ΚΥΚΛΩΨ», Έθνικό θέατρο.

*Οὐκ ἔστ' ἔνυμος λόγος οὗτος,
οὐδ' ἔβας ἐν ναοῖν εὐσέλμοις,
οὐδ' ἔκειο πέργαμα Τροίας.
Στησίχορος, Παλινοδία.*

Σήμερα θά μου τό επιστρέψουνε οι άνεχτικοί μου οι άναγνώστες του άγνού μας τό «Σεκίνημα» να παλινοδησω κι' εγώ. Έμένα δέ με στράβωσε, μου άνοιξε αντίθετα τά μάτια ή ώραία 'Ελένη τόν θαυμασμόν της νεότητάς μου (που δεν έτελειωσε άκόμη) και μ' έκανε να δω τά φοβερά της ά ελαττώματα. Για σήμερα όμως θά τά ξεχάσω.

Έτσι συμβαίνει και μ' έκεινους που είνε έρωτευμένοι με κακόκαρδες γυναίκες: Ξεχνοῦν όλη τους τη φριχτή μπροστά σ' ένα ξανοιγμένο χαμόγελο και όλλίζονται από αυτή τη μικρή χαρά για ένω, μαζού διάστημα κακίας και δυστυχίας.

Η διάθεσή μου έχει ανάγκη, έστω και ρομαντικά, έστω και για λίγη ώρα, να καθαρθεί, να ελαφρώσει από τη δίκαιη όργη και χωρίς να είμαι ό Στησίχορος ό Ίμερσιος, ό «βαστάσας επί της λύρας τά βάθη του έπους» θέλω να βρω λίγο φως, τό φως της χαράς, τό φως μου. Και από αυτήν την άποψη, ή 'Ελένη μου, ό κ. Φ. Πολίτης, πραγματικά μου ξανάδωσε τό φως μου.

Λοιπόν, που βρέθηκα χτές:—Ημουνα στο ίδιο έκεινο τό θέατρο με τους προ-

βολείς και με τά σκηνογραφήματα; Όχι, δεν ήμουνα σε κανένα βέβηλο μέρος. Ημουνα σ' ένα τέμενος τόν Μουσόν, στο μέρος της εϋσυνειδησίας, της μελέτης και της ανώτερης διανόησης. Έτσι, ξαφνικά, τό Έθνικό γίνηκε θέατρο τέχνης.

Οι «Πέρσαι» είναι κατόρθωμα. Στηρίχθηκε ό σκηνοθέτης μόνο στο κείμενο και στούς ήθοποιούς. Άπλά, πολύ άπλά, μα ψυχικά, μάς πρόσφερε τόν Αισχύλο να τόν γαρουμε χωρίς να κουραστοῦμε και χωρίς να στεναχωρηθοῦμε. Κανόνισε τό έργο όπως νόμισε, έξωφε κάτι και ό,τι νόμισε ήτανε και τό σωστό. Έτσι ό Αισχύλος γίνηκε φίλος μας, ένας τρισεγγάλιος ποιητής, που στοργικά, που με καλή καρδιά, που με συμπάθεια πρόβαλε και μάς ειπε τά υπέροχα τό λόγια του. Τ' άκούσαμε «μεθ' ήσυχίας και βεβαιότητας». Έξαγισθήκαμε. Ναι, Φώτο Πολίτη, με κανείς να φαρμαστέμαι, γιατί έχω δικίο να πιστεύω σε σένα. Τι να πώ; — Ό Σωτηρίου, ό Μωροτίτης έχουν άσχοληθῆ. Πήγαινε ός τό Διδασκαλείο Θηλέων Πειραιώς ή ός τό Διδασκαλείο της Μέσης στο Βαρβάκειο. Η πνευματική σου ζωή είναι νεύρωση. Έσαι ψυχάρθρωτος. Τά παραμερισμένα σου ένστιχτα—παραμερισμένα από την έλλειψη της άγάπης, από τη μεταφυσική και από τόν Κάρολν—σου δημιουργούν ένα φοβερό υποσυνείδητο. Πήγαινε να σε λυτρώσουν, να σου ξανασυνδέσουν την κανονική πορεία σου. Πώς άλλως; θά μάς γίνεις όφέλιμος;—Τί να πώ; Έχω ανάγκη να μην τσακωνομαι διαρκώς... Μά ό στίχος που ειπανε άμερόληπτα οι ήθοποιοί, σαν άσυσσέμητα, ήταν τό «δύτνος δοῦλοι κεκλήνται φωτός...». Γιατί, κ. Μολίτη; Γιατί δεν συμφωνεί με τις διχτατορικές σου ιδέες;... Θά καιε λοιπόν ό Αισχύλος ός αντίφασίστας καμιά φορά...

Η μετάφραση του Γουτάρη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί. Τόσο είναι θαυμαστότατη. Μεγαλειό γεμάτη ή δημοτική του, ή στιχογραφία του. Τό αισθητό του. Βάρος πρέπει να είναι όποιος έχει αντίρρηση. Αναγάλλισα παίνει τό ρωμικό, σαν κυριαρχείται από την έκτακτη ήδονη που μάς δίνουν στη μετάφραση οι στίχοι 610—620. Τέτιαν ανάπτυξη τών Αισχυλικών στίχων δύσκολα θά μπορούσε να φαντασθεί κανείς και διαβάζοντας τό κείμενο σχεδόν δεν υποπτεύεται τό πλάτος που κρύβουν και που τό άποκαλύπτει ό Γουτάρης. Τό ίδιο και οι στίχοι 821 και 822 (ββρις...) και όλο τό έργο. Προφανώς ή μετάφραση είναι και θεατρική. Έβαλε τό χέρι του ό κ. Πολίτης—και έκανε πολν καλά—ή άρχισε να καταλαβαίνει από θέατρο ό έξοχος Γουτάρης;

Ό χορός—νομίζω—έκανε τις κινήσεις του σά μηχανικά. Μερικές μερσοῦκες δεν προσαρμόζοντουσαν καλά στο κεφάλι τών προσώπων, μιλούσαν (την παράσταση την είδα στην άπογευματινή του τελευταίου Σαββάτου της περιόδου), δεν άφιναν την κ. Παξινοῦ να μιλήσει, γελοῦσαν κι' άν δέ σεβόντουσαν όι μουλουξήδες τόν Αισχύλο, δέ σεβόντουσαν τουλάχιστον τό μεροκάματο; Μά ό κ. Πολίτης βέβαια δεν μπορεί να κάνει και τόν οδηγό... Κι' όλ' αυτά μαζί με κάτι φλύαρες φασαρίες πίσω από την αιλαια πριν άρχισει τό έργο, γιατί ό Ταμίας είχε την ευγενική επείεζια να μου κλείσει έναν άριθμό στην πρώτη σειρά, (άριθ. 5). Μά δεν την ξαναπαθαίνω, δεν ξανακάθουμαι μπροστά. Στην πρώτη σειρά κάθονται οι φίλοι της συμπερέτας στην Έπιθεώρηση.

Και οι ήθοποιοί όλοι δεν προδώσανε καθόλου την άρίστη έμπνευση του σκηνοθέτη και παίξανε μέσα στον ίδιο τόνο χωρίς καμιά παραφρονα. Η κ. Παξινοῦ αξιολογότερη, ό Μινωτής άριστος ός άρθρωση, ός φωνή, και ός ήθοποιία της άπαγγελίας. Κάτι πολύτιμοι χρωματισμοί και μιά έκφραση ψυχικότατη. Ό Γληνός μάς χάρισε την αίσθηση του νικημένου κυρίαρχου με στυλ οδισιαστικό, γεμάτος άσιατισμό στην κίνηση, έναν πόνο συγκατημένο στη συμμένη άπάνω από τό φυσικό της τι φωνή του και με τό βάσιμό του τό παίξιμο. Αντίθετος, γλυκός άρχοντας, κατά τό κείμενο, ό κ. Ροζάν, άριστοι και οι τρεις κορυφαίοι. Προτιμώ τόν κ. Καροῖσο με την ήθοποιία του και δεν θά είχα κανένα δισταγμό να επαινέσω θερμά και τόν κ. Αύλωνίτη και τόν κ. Κωτσόπουλο.

Ό «Κύ κλω πας» όμως τί άλλο πράμα!—Τί κίνηση, τί χαρά, τί παιχνίδιμα, έξοχη έρμηνεία. Κανένος «ήρωῖσμος» στά πρόσωπα. Έπιμένο. Έξοχη έρμηνεία. Μάς έδωσε τη γεύση του σατυρικού δράματος ή παράσταση. Η σκηνογραφία

του θαυμαστή στην έκφραση και στο αντίνατουραλιστικό της παρουσίασμα. Οι άτυχοι έκτακτοι, αν και τα γυνά τα άδρικά κορμιά δέν είναι συνήθως συμπαθητικά. Έτούτοι εδώ οι άτυχοι, δέν παίζανε μόνο, τó γλεντούσαν τó έργο τού δώσανε τήν ψυχή τους; ήταν όλοι χαρούμενοι, άδιάπλωτοι και εύθυμοι. Η χορογραφία τους κι' ó χορογράφος τους ó κ. Άγγ. Γκιμάνης πάρα πολύ τήν θέση τους, περισσότερο από πάρα πολύ καλοί. Ο Βεάκης χάριμα. Τί όμιλία! τί τονισμός! Ο Δεστούνης έπαιξε τόν πατριώτη του τόν Όδυσσέα καλά και ó Ταλάνος άριστος άστυρος, έκφραστικός και ούσιαστικός, καθώς άκόμη και ó ράθυμος και δυσκίνητος γενικά κ. Φαρμάκης. Ο κ. Εύθυμιόν άξίζει τó πιο θερμό τόν έπαινο. Ένοιωσε κι' έπαιξε χαριτωμένα και με κάτι πολύτιμους ρεαλισμούς τó Σειλινό.

Καλότυχο έργο τέλος πάντων ó «Κύκλωπας». Τό άνέβασε όμορφα ó κ. Ρώτας, αν και με όλες τις άντιξίες περιστάσεις που δημιουργεί τó Παγκράτι μοιραίως, τó παίζει τώρα τόσο περιήρημα ó Πολίτης, τó μεταφράζει πρώτα ó πολυέβαστος ó Πάλλης, στή μετάφραση, που έπαιξε τó Έθνικό, τó μεταφράζει (1931) με σεμνότητα, με σοβαρότητα και μ' επιτυχία πάλι ó κ. Λ. Σάρος που δέν κουράζεται να εγγάζεται άπάνω στ' αρχαία τής ήταν κείμενα. Πιο κομψό παίξιμο, πιο πολιτισμένη παράσταση δέν γίνεται από αυτή τού «Κύκλωπας».

Γενικά ή βραδιά τών τελευταίων έργων τής περιόδου μοναδική. Άνώτατη. Πνευματική και Ψυχική.

Ύστερ' από αυτά έγω τουλάχιστο δέν θά παραδεχτώ πως είχαν δικαιο οι συνάδελφοι εκείνοι, που φροντίσανε, με πείσμα, να βρουν καλύτερη τήν παράσταση τών Γερμανών στο Ώδειο τού Ηρώδου. Πώς μπορεί να είναι καλύτεροι οι έρασιτέχνες από τους έπαγγελματίες;—Βέβαια Γερμανοί παίζανε, μέλη ενός μεγίστου πολιτισμού!—Κάτι καλύτερο θά είχαν!—Μου έλεγαν όμως πως ή παράσταση δέν ήταν και πολύ Αισχυλική, πως ή εμφάνισή τής ήταν άταιρίαστη σχετικά με τó χώρο τόν άρχιτεκτονικό τού Ώδειου. Μπ'ρε! Δέν τήν είδα τήν παράσταση αυτή.

Και θά τολμούσα να ρωτήσω τó άρμόδιο τμήμα τού ύπουργείου τών Έξωτερικών, αν ξέρει ότι έχουμε και στήν Ελλάδα Έταιρεία Θεατρικών Συγγραφέων, Ένοση θεατρ. Κριτικών και σοματείο Ηθοποιών; Και αν δέν τó ξέρει, σφείλει να τó μάθει και να τó προσκαλεί σε κάτι τέτοιες περιστάσεις, όχι γιατί τή λογαριάζουν τήν Τέχνη εδώ στήν Ελλάδα παρά τουλάχιστο για λόγους τουρισμού, να δείχνουν δηλ. πως υπάρχουν και σ' αυτόν τόν τόπο άνθρωποι, που χάνουν τόν καιρό τους με τά διαβάσματα και με τήν Καλλιτεχνία. Μα οι Γερμανοί δέν φαντασθήκανε πως, περισσότερο από τους κοσμικούς και από τις ξένες παροικίες, τους ένδιεφερε κυρίως να τους δοϋν οι συγγραφείς, οι κριτικοί και οι θεατρίνοι; Τό ύπουργείο τής Γερμανικής Προλαγάνδας, όταν τους ξεπροβοδούσε τους είπε να «διοριστούν» και να λάβουν τις εύλογίες τού κ. Σικελιανού;—Κρίμα στα ναύλα τότε! Μα ή Γερμανική Πρεσβεία που ζή άνάμεσά μας και που τόσα και τόσα έργα Γερμανικά τά παίζουν οι καλύτεροι μας ήθοποιοί, τά μεταφράζουν οι καλύτεροι μεταφραστές μας, τά κρίνουν όλοι μας οι κριτικοί, τά βλέπει τó κακόμοιρο τó κοινό μας, έχουμε και ειδικό θέατρο (Άργυρόπουλος) που παίζει όλο Γερμανικά—τουλάχιστο για τά μάτια, δέ νόμισε πως θάπρεπε να θυμηθούν τις τρεις αυτές έκδηλώσεις τού θεάτρου μας και να τους καλέσει;

Με τους Γερμανούς τών «Περσών» άκουσα πως ήρθε σ' έπαφή ó Καθηγητής Λούβαρης. Δέν κάνανε τόν κόπο να τόν ρωτήσουν τουλάχιστον εκείνοι, που έχει τόση σχέση με τήν Τέχνη τή δική μας τί έπρεπε να κάνουν;

Ός τόση ή φροντίδα τής Γερμανίας για να επιδειχνηται πνευματικά και άνάλογες φροντίδες τής Ιταλίας σε άλλα σχετικά έπιπεδα, πρέπει να μας γίνουν παραδείγματα για να τά μιμηθούμε. Στήν Ελλάδα μας, αν ξειαρθεί κανείς τήν άτέλεια τού φέρου τών Δημοσίων Θεαμάτων και μιá πολιτισμένη παράγραφο τού Μεταθετού για τους λογοτέχνες δασκάλους—τι άλλη φροντίδα ύπόχει για τήν Τέχνη;—Όυτε μιá πρόσκληση για λόγους τουρισμού, είπαμε, ούτε ως «φαινόμενα» δέ μας λογαριάζουν οι ύπάλληλοι τού ύπουργείου τών Έξωτερικών!

Για ό,τι κάνουν, μόνοι τους, οι έλληνες καλλιτέχνες είναι ήρωες!

ΟΙ ΜΑΡΙΟΝΕΤΤΕΣ ΤΟΥ ΣΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓΚ, θ. Κυβέλης.

Δέν τις άναγγείλανε σωστά τις Μαριονέτες αυτές. Κι' έτσι όλοι μας πήγαμε να δοϋμε κάτι σαν τά Πίκκολε. Άπογοητευθήκανε φυσικά και οι πολλοί και οι λίγοι και έτσι δέν δόθηκε ή εύκαιρία στον κ. Άίχερ να δει πολύς κόσμος τις παραστάσεις του.

Ήταν όμως καλλιτεχνικές παραστάσεις. Έντελώς καλλιτεχνικές. Οι Μαριονέτες ήταν κομψότερες, άληθινά λεπτοεργήματα, έκφραστικές και χαριτωμένες. Οι κινήσεις τους ήταν άκριβέστερες και δέ λαθεύανε σε τίποτα. Μόνο που είχαν περισσότερο νατουραλισμό παρά κάτι τι γενικότερο. Οι σκηνογραφίες του άξιολογότερες και οι φωτισμοί του άριστοι.

Προφανώς οι έχτελεστές μιλούσαν θαυμάσια και καταλάβαινε κανείς ότι μέσα σ'αυτή τή μικρή σκηνοϋλα βρισκεται τó άπόσταγμα ενός μεγάλου πολιτισμού. Δέν ήταν επιθεώρηση. Προσπαθούσαν να δώσουν κάτι πιο σοβαρό, πολύς διάλογος, λιγότερο θέματα και γι' αυτό, δώσανε κάμποση κούραση μέσα μάλιστα σ' ένα θέατρο άκατάλληλο, που συνήθως παίζει κινηματογράφος και όπερέττα!

Πιο καλά μας κάνανε να τις σισθανόϋμε, όταν μιá κομωδιούλα τήν παίζανε μ' έλληνικές όμιλίες, που τις έκτελέσανε τά παιδιά τής Ν. Δραματικής Σχολής που τή διευθύνει ó κ. Σωκρ. Καραντιός. Οι φωνές τών μαθητών μου φανήκανε τραχιές και χωρίς τή λεπτότητα εκείνη τήν Άθηναϊκή που είναι μιá παράδοση στή σκηηνική μας έκφραση. Όλολογουμένος όμως είχαν μιμηθεί τó ρυθμό τής όμιλίας τών Γερμανών, είχαν νοιώσει περι τίνος πρόκειται, ιδίως ή νεαρή ήθοποιός δ. Λαλαούνη, που μίλησε σωστά, αν ξειαρθεί κανείς τά λόθη τής προφοράς, που προέρχονται από τó ότι ή δ. Λαλαούνη έζησε τά περισσότερα χρόνια έξω από τήν Ελλάδα. Η μετάφραση τού κειμένου χυδαία, θά έλεγα δυσκόλεψε τήν έκτέλεση τήν έλληνική. Ο κ. Καραντιός πού είχα τήν τιμή να τού πω τις άντιρροήσεις μου αυτές, βρήκε πως περισσότερο τόν όφελουν, γιατί θά τού δώσουν τήν εύκαιρία να βελτιώσει αυτή τήν τραχύτητα τών μαθητών του. Μακάρι!—Είδα λίγο πως εγγάζονται σ' αυτή τή Σχολή κι' εύχομαι να πάνε καλά. Ποτέ δέν χάνεται μιá δουλειά που γίνεται τίμια. Είναι συμβολή σ'επιθεώρηση τόν πρόοδο.

Πάντως οι Μαριονέτες τού Σάλτσμπουργκ, που έχουν σημασία καλλιτεχνική σπουδαία στον τόπο τους, περάσανε από δώ σα μιάν άστρατή χαράς, πολιτισμού, παιδαγωγίας και άνωτερότητας.

ΓΙΑΝ. ΣΙΑΔΕΡΗΣ

ΤΑ ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

Καλά έκανε ή Έταιρεία τών Έλλήνων Θεατρικών Συγγραφέων, που έόρτασε τά εκατό χρόνια τού Βερναρδάκη. Καθαρευοισιάνος βέβαια, αλλά ήθιικός άνθρωπος και στον καιρό τού προοδευτικός. Παράδειγμα και θαύμα μέσα σε όλη τήν άδιανόγητη ξεραία τών καθαρευοισιάνων.

Η Έταιρεία τών Συγγραφέων άνέθεσε εις τόν θεατρικό συνεργάτην μας κ. Γιαν. Σιδέρην, ξεχωριστόν όμιλητή, να μιλήση για τó Βερναρδάκη και με τή χαριτωμένη του τή οητορική και με τή βαθειά τόν μελέτη γοήτωση και κατατόπισε τó έκλεχτό άκροατήριο, που γέμισε τις αίθουσες τής Έταιρείας στις 20 τού Μάη.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ

Τό έπόμενο φύλλο τού «Ξεκίνηματος» θά κυκλοφορήση στις 25 Ιουλίου, για τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο.

Η ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ

Λόγω τής μεταφοράς τών τυπογραφικών εγκαταστάσεων στις όποιες έκτυπώνται τó «Ξεκίνημα» και τών τεχνικών δυσχερειών που έδημιουργήθηκαν, ή δημοσίευση τής «ανθολογίας τών νεωτέρων ποιητών» θ' άρχιση να δημοσιεύεται από τó προσεχές τεϋχος.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

— Τη στιγμή που άλλα Κράτη επιχορηγούν τα λογοτεχνικά περιοδικά τους για να δημιουργήσουν στον τόπο τους μίαν έντονη πνευματική κίνηση, τη στιγμή που πολλά απ' αυτά επιχορηγούν και ξένα ακόμη περιοδικά για να γνωρίσουν στους ξένους τη φιλολογία τους ή στέλνουν καρβάνια δλόκληρα διανοομένων τους στις διάφορες χώρες για να παρουσιάσουν την πνευματική εξέλιξή τους, το Έλληνικό Κράτος ζητάει από τα λογοτεχνικά περιοδικά και συγκεκριμένως από το περιοδικό μας να πληρώση Φόρο Έπιτηδεύματος, λές κι' ή έκδοση του «Ξεκινήματος» είναι ή επικερδέστερη έμπορική επιχείρηση!

Αν το Κράτος από περιέργεια φρόντιζε να μάθη πώς εκδίδονται και πώς συντηρούνται τα λογοτεχνικά περιοδικά—ή αντιπροσωπευτικώτερον εκδήλωσεν τής πνευματικής ζωής—και σε ποιές θυσίες υποβάλλονται εκείνοι που εκδίδουν, θα ντρεπόταν για το κατόντημά του αυτό.

Ωστόσο, δεν θέλουμε να σχολιάσουμε περισσότερο το γεγονός. Πληροφροσύμης μόνο μερικώς άνοδούς ότι, αν τα κέρδη των επιχειρήσεων απ' τα οποία πρέπει να παίρνει την αναλογία του και το Κράτος, έρθαναν στο ποσοστό των... κερδών των λογοτεχνικών περιοδικών, οι καλοί αυτοί άνθρωποι δεν θα ύπηρχαν στη θέση στην οποία σήμερα βρίσκονται κι' απ' την οποία μās μομπαρδίζουν με τα χαρτάκια τους τα «επειρόγια» και «έπι συστάσεις»...

— Διαβάσαμε και μεις τα όνόματα των μελών μās έπιτροπής ή όποια καταρτίσθη από το Υπουργείο Παιδείας για την παρακολούθηση της καλλιτεχνικής κίνησης και την βράβευση των καλλιτεχνικών, γλυπτικών και λογοτεχνικών έργων, και όμολογούμε ότι δεν έμείναμε καθόλου ίκανοποιημένοι...

Μεταξύ των «ειδικών» που μπήκαν στην έπιτροπή για τα λογοτεχνικά βραβεία είναι δυστυχώς και μερικοί άνθρωποι οι όποιοι άνεξαρτήτως της ποσότητας και της ποιότητας των περγαμηνών τους, είναι γνωστοί για τον ύποκειμενισμό τους και για την σημασία που δίνουν σε τέτοιες «θέσεις».

Μιά τέτοια έπιτροπή θα έπρεπε να καταρτισθί από άνθρωπους οι όποιοι θα είχαν να προτάξουν μίαν άνωτερη δράση και ένα λευκό παρελθόν. Άλλά τέτοια πράγματα στον τόπο μās δεν γίνονται. Και έτσι κατηργίσθη με έπιτροπή της όποιας και μονάχα ή άναγελία της εξασφάλισε την άποτυχία. άφου για την έπιτυχία του έργου της θα έπρεπε, κυρίως, να κερδίση την γενικήν έμπιστοσύνη.

— Ένας ακόμη από τους καλλίτερους εκπρόσωπους της περασμένης πνευματικής επ'χής, ό Μπάμπης Άννινος, ό πολυγραφότατος αυτός συγγραφέας, πέθανε στις 23 του περασμένου μήνα. Ό θάνατός του προκάλεσε μιά βαθειά συγκίνηση τόσο στους κύκλους των παλιών διανοομένων μās που είχαν παρακολουθήσει την προσπάθειά του, όσο και στους νέους που τό έργο του δεν ήταν άγνωστο, άλλα περιεβάλλετο με τό ένδιαφέρον και την έχτιμήσή τους.

Ό Μπάμπης Άννινος, ήτανε ένας άκούραστος δημιουργικός εργάτης του πνεύματος με εύθυμογραφικό ταλέντο, παρατηρητικότητα και ευσυνειδησία, και ή συμβολή του στα Έλληνικά γράμματα δεν ύπηρεξε άσήμαντος.

— Ένας άγνωστος φίλος του «Ξεκινήματος», ό κ. Γ. Μπουγιατιώτης, άνοιξε μιά δροσερή ταβέρνα στην όδό Δράκου 12, στάση Βείκου, και τής έδωσε τό όνομα του περιοδικού μās. Η μικρή αυτή εκδήλωση της έχτιμησης που τρέφουν οι φίλοι μās προς τό «Ξεκίνημα» μās συγκινεί εξαιρετικά και μās δίνει νέες δυνάμεις για την συνέχιση της προσπάθειάς μās, που κάτω απ' τις σημερινές συνθήκες είναι έπιτονη.

Στά έχκαινά της παρευρέθησαν πολλοί γνωστοί ποιητές και πεζογράφοι μās και οι συνεργάτες του περιοδικού. Κάθε Πέμπτη βράδυ οι συνεργάτες μās και οι φίλοι του περιοδικού μās θα συγκεντρώνονται εκεί και να περνούν λίγες ώρες άφρόντιστες.

ΤΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΜΑΣ :

Έρ. Πικραμένον. Τό ποιήμα σας έχει βέβαια «πολύ έπικαιρότητα στις δύσκολες στιγμές που περνά ή άνθρωπότητα», άπέχει όμως πολύ απ' την τέχνη. Τά σκοτεινά του νοήματα, μαρτυρούν ότι είσαστε ακόμη πολύ νέος. Διαβάστε λοιπόν πολύ και όταν γράφετε να παίρνετε πιο άπλά θέματα. Μ. Ροδών. Η Άδρις είναι Άετογράφης 31. Τά ποιήματά σας όχι ακόμη δημοσιεύσημα. Προσέχετε περισσότερο τό νόημα και άποφεύγετε τό ακατάστατο μέτρο. Σ. Γιαννάτον. Η τεχνοτροπία του τελευταίου τραγουδιού σας σάς ζημιώνει πολύ. Σάς εξαναγκάζει να βρίζετε κτυπητές λέξεις και φράσεις με τις όποιες ξαφνιάζετε τόν άναγνώστη, χωρίς όμως και να τόν συγκινείτε. Α. Σ. Δ. Σ. Περίπου 3.000 δρχ. Περιμένουμε τό πρωτότυπο τής μεταφράσεως που μās στείλατε. Η Άδρις είναι : Κατάστημα Χρ. Κασφασιάδου, Μυτιλήνην.

Μ. Αυγίζον. Με τό νάνα μπαλλάντα δέ σημαίνει ότι κι' οι ρίμες πρέπει νάνα φτιαχτές κι' έπιτηδευμένες, όπως κάνετε και σά νεότερα τραγούδια σας. Άν σάς είναι εύκολο έλάτε μιά Πέμπτη βράδυ στις συγκεντρώσεις μās και θά τά ποιήμε.

Ν. Σύλβιον. Πολύ μελοδραματικό τό γράμμα σας και πολλοί έξωφρενισμοί στά τραγούδια σας. Π. χ. «Για να μού φτερώση τά φτερά», «του χορταριού τό γνήτο» κ. ά. Διαβάστε πολύ ακόμη. Α. Χ. Κ. Και τά νέα τραγούδια σας άτεχνα. Μ. Άλόη. Σειρορίσαμε και θά δημοσιεύσουμε μερικά απ' τά ποιήματά σας. Μ. Χριστοφίδην. Μελετήστε περισσότερο. Τό τραγουδάκι σας μοιάζει με τά στιχάκια που χουν οι ήμεροδείκτες. Κ. Παπαγιάννη. Τό διήγημά σας πολύ παιδικά γραμμένο. Σ' ένα διήγημα δεν άρκει ή ξερή άφήγηση των γεγονότων και των πράξεων των τύπων που παρουσιάζει ό συγγραφέας, άλλα χρειάζεται να εξυνηθούν και τά βαθύτερα αισθήματα που τους κινούν. Ο. Χαπίτην. Πρέπει να μās στελέτε και τό πρωτότυπο. Για τά άλλα, δυστυχώς, δεν μπορεί να γίνη τίποτα. Αλ. Παπαγεωργίου. Τό πεζό σας είναι έξωφρενικό. Διαβάστε πάλι την άρχή του : «Τό γλωμό φεγγάρι άνάφτει, στη λίμνη που λάμπει—καθρέφτης των χρυσών δοξών—ξαφνική πυροκαγιά ! Τό κίμα στον βυθόν άποκοιμείται. Πέρα στο γυαλό οι άνεμότρες με άποσταμένα τά παγιά τους στέχουν. Η πάναγνη λίμνη... κτλ. κτλ. Μ. Παπαδάτον. Η έτήσια συνδρομή είναι 8 σελλίνα. Δ. Μλιάφαν. Διορθώστε και ξαναστείλτε μās τό «Σάν φύγομε». Άλλάξτε τό β' τετρασίτιχο. Μ. Χ. Είσαστε πολύ έπηρεασμένος από τόν νεαρό ποιητή Κουρμούλη. Προσέξτε να άποφεύγετε κάτι τέτοιο. Θά τά δημοσιεύσουμε τά τραγούδια σας.

Π. Γιαννουδάκη. Έσείς εξακολουθείτε τό χαρά σας. Πάψτε να γράφετε για ένα διάστημα. Έτσι όπως πάτε δεν θά κατορθώσετε τίποτα. Ε. Δούμαν. Θά δημοσιεύσουμε τόν «Ποθητό θάνατο». Τ. Φ. Μελετήστε ακόμη. Π. Μάλπραν. Για τό πρώτο τραγούδι σας έχουμε πολλές άμφιβολίες. Κάπου τόχομε διαβάσει. Τό άλλο δεν είναι καθόλου καλό. Ρ. Μαρίνον. Αυτά συμβαίνουν παντού. Τί να γίνη ; Γ. Καλαματιανόν. Άν σάς είναι εύκολο περάτε ένα άπόγευμα απ' τό τυπογραφείο για να μιλήσουμε σχετικώς. Κ. Α. Σφέσιον. Έχετε λάθος. Λάβαμε τόν περασμένο Ιούνιο μίαν βήμη συνδρομή σας και όχι τόν θβριον έτήσια. Τό άπόκομα της έπιταγής τό κρατούμε στη δι' θέση σας. Α. Καλ. Θά σάς γράψουμε. Ρ. Ροδανών. Θά δημοσιεύσουμε τό «Mortuae Sres». Σέ πρώτη ευκαιρία θά σάς γράψουμε. Δυσ. Έδαγγελινίδην. Καλό, θά δημοσιευθεί.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Άναγγέλουμ' εσα μās στέλνονται σ' ένα και κίνουμαι εσα δέ δυό αντίτυπα).

Images: Ποιητική συλλογή τής κ. Ζαννέ Λοβέρδου—Κοντολέοντος.

ΓΛΥΚΟΠΙΟΤΑ ΦΑΡΜΑΚΙΑ: Ποιητική συλλογή του κ. Δαμιράλη.

ΤΡΑΝΖΟΓΕΑΝ: Ποιητική συλλογή του κ. Πανών Σπάλα.

Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ: Κριτική άνασκότηση του έργου των νέων πεζογράφων τής περιόδου 1929—1933, του κ. Π. Σπανδωνίδη.

ΟΙ ΠΟΛΙΟΡΚΗΜΕΝΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ: Ρομάντζο του κ. Τάσου Τσιμπούνη.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΨΕΓΑΔΙΑ: Πρόξες του κ. Κλ. Άναστασιάδου.

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΕΣ ΠΝΟΕΣ: Ποιητική συλλογή του κ. Δημόκριτου Γορτίλου.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΜΕΤΟΧΙΚΑ & ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 1.205.000.000
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ (30 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1933) ΔΡ. 8.794.000.000

Κεντρικὸν Κατάστημα : Ἐν Ἀθήναις

ὑποκαταστήματα καὶ Πρακτορεῖα : εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα

ὑποκαταστήματα καὶ Πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ ,
Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζυγαζίκ.

Ἀνταποκριταί, εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἔξωτερικοῦ.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἔσω-τερικὸν καὶ τὸ ἔξωτερικόν, ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὄρους. Δέχεται δὲ καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμία καὶ ταμιευτηρίου) μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK : 51, MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ὀλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000